ORDINIS MEDICI IN ACADEMIA R. GOTTINGENSI
DECANI

IO. ANDREAE MVRRAY D.

MEDIC. PROFESSORIS ORD. ET HORTI R. BOTANICI
PRAEFECTI

OBSERVATIONVM
ET ANIMADVERSIONVM
SVPER
VARIOLARVM INSITIONE
SATVRA.

SECTIO PRIMA.

QVA

SOLLEMNIA INAVGVRALIA
ALIQVOT
DOCTISSIMORVM MEDICINAE CANDIDATORVM
SIGNIFICANTVR.

GOTTINGAE,
Typis JO. CHRIST. DIETERICH,
1779.

DE

INSITIONE VARIOLARVM.

SECTIO PRIMA.

Deriſa iam dudum ſuperſtitioſa Graecae Theſſalienſis, cui ceteroquin inſitionis variolarum ars inſignia debet, in huius exercitio induſtria eſt, comprecationibus protractis, inciſionibus in formam crucis factis, ſelectu pro hisce eorum membrorum, quibus ſeruatori claui transfixi fuerant, candelarum certo numero in aris accenſo, aliisque ritibus, credulae plebis mentem paſcentibus, comprehenſa. Serius longe deridere, vel, quod magis decet ingenuum virum in re graui et ſeria, vituperiis digna, improbare, vitare, emendare didicimus male ſedulas medicorum plerorumque in inſitionis adminiſtratione ambages, licet ſuperſtitione qualibet, vi, quam intulerunt vitae ſalutique humanae, nocentiores. Non multi numerantur anni, quod praeparatio corporis per ſpecifica ſic dicta exploſa fuerit, quibus quidam ita indulſerunt, vt maculas ſiue exanthemata, quae vi medicamenti emerſerant, inſitione emerſiſſe arbitrati, euentu ſubinde funeſto homines nouae infectionis periculo ſubiicerent. Alii peccarunt in nimio diaetae rigore vel ante inſitiuum morbum vel ſub eodem praeſcripto, quum tamen praeſtet, in priſtina vitae norma, ſi per ſe vitio careat, perſiſtere, et, ſi quid in hacce mutandum ſit, hoc pro diuerſitate naturae cuiuslibet fiat neceſſe ſit. Nec carceris amplius damnamus inſontes per plurium hebdomadum ſpatium, intra conclaue ab hominum commercio quolibet eos arcendo, ſed liberam frigidamque auram illis concedimus, confabulationem, luſus idoneos, imo imperamus, modo eo ſtadio, quo inſitionis effectus adhuc in ambiguo eſt, acceſſus ſuſpectorum interdicatur, et dein infectio eorum vitetur, qui variolis nondum laborarunt. Nec pellentibus intempeſtiuis inſitione affectis beneficium artis eripimus, quod paullo ante illis erogauimus; ſed raro, praeter aërem, qualem indicaui, aliis auxiliis, quam copioſo acidulo potu et leui alui ſubductione, niſi ſponte vel per ciborum delectum aperiatur, in eorum leuamen indigemus. Inſtrumenta artificioſa, SCHOVTENIANVM, HOSTYANVM, GATTIANVM, alia, eo-

dem fere ſacro horrore iam contemplamur, quo loricas ferreas, ſcuta, ſclopeta grandaeuae aetatis, in armamentariis bellicis raritatis cauſa ſeruata, ſimplicitati litantes et perſuaſi, etiamſi haecce inſtrumenta ad metum apud infantes arcendum aliquid facerent, non magni momenti eſſe apud iſtos commotionem animi fortiorem, certe equidem perſuadeor. Non auxiliatrice manu chirurgi amplius opus eſt in plagis inferendis vel deligandis, niſi vulnera ad finem moleſtias faceſſant, mechanicam opem requirentes, quippe quum inſitionis ars non plagis iſtis inferendis (dextrorſum enim, ſiniſtrorſum, an ad perpendiculum vergant, non refert) et per haſce virus varioloſum immittendis, ſed naturae iuſto moderamine contineatur. Quicquid theoria olim de vſu longiorum profundiorumque vulnerum aſſeueraret, vnde largum et doloroſum ſanguinis profluuium, inflammatio dira cum ſequelis ſaepe funeſtiſſimis: iam acquieſcimus in puncturis vel inciſionibus minutiſſimis apice lanceolae factis, vix cruentis, per quas, ſi fieri poſſit, fluidum pus varioloſum inſinuamus, omittentes carptum linteum, vnguentum, emplaſtrum, ſplenium, faſciam (niſi haec videatur frictionis vitandae cauſa, commoda), omnemque alium apparatum, quo aucupari gloriolam apud credulos haud pauci tentarunt, alio veriori merito denudati. Filis pro inſitione tum modo iam vtimur, quando pus liquidum non ſuppetit, quum contra ea vulgaris antea praxis in filorum pure varioloſo infectorum per vulnus applicatione conſiſteret.

Et in hacce aurea ſimplicitate iam ingenuus quilibet ſagaxque medicus variolas inferendo ſubſiſtit, idque tanto iuſtius, quoniam euentus felicitas plurimam inde partem dependet. Nec poenituit me, eundem hucusque me Gottingae preſſiſſe tramitem, quum inſitionem adminiſtrarem, quae fauſtiſſime mihi ceſſit, etiam quum epidemice a. 1777. variolae graſſarentur. Igitur non ad me ſaltim ſpectant mortes, quae anno dicto in hac vrbe ex inſitione contigiſſe publice narrantur *a*), quarum rumor et multos vrbis noſtrae incolas poſtea deterruit ab inſitionis beneficio vel quaerendo vel accipiendo, vt, quantum equidem noui, inde ab hoc tempore nemo medicorum ad idem heic impertiendum vocatus fuerit, praeter me, qui anno ſubſequente filium meritiſſimi Profeſſoris PEPIN illius participem reddidi, cuius inſitionis hiſtoriam, quoniam momenta quaedam non vulgaria

a) V. ill. SCHLÖZERI *Briefwechſel Th. 2. Heft II. p. 274. ſq.* et Cl. KLAERICHI Penſum in *Hannöv. Magaz. 1778. n. 14.*

garia complectitur, infra exponam. Inſpergam vero et ſubiungam alias eo ordine, quem argumentorum quorundam grauiorum, in quae ſub ipſo rei exercitio incidi, de inſitionis arte conſideratio dictat. Quae ipſa ſi aduerſa magis quam fauens huic artificio quibusdam videatur, ſciant, me, qui ipſe liberos meos mihi cariſſimos inſitioni feliciter ſubmiſi, id modo eadem pro ſcopo habere, vt quosdam attentiores et cautiores in eiusdem exercitio reddam, alios excitem, vt in defectibus quibusdam adhuc reſiduis ſupplendis neruos intendant.

Quae in recentiſſima inſerendi variolas methodo perpetua ſint, plurimumque ad vitam ſeruandam fauſtumque decurſum conſequendum et mala pediſſequa arcenda conferant, perpendens, duo modo offendo, puris ſcilicet fluidi per vulnuſculum immiſſionem, et frigidi aëris liberum commeatum; vt ideo RHASIS ſiue SYDENHAMI frigidum varioloſorum regimen cum Graecae feminae placita puris fluidi adminiſtratione coniunctum totius artis neruum conſtituere videatur. Iniunxit inſuper b. WAGLERVS *b*) tanquam rem neceſſariam, et, vt equidem arbitror, optimo iure, potum diluentem, refrigerantem, copioſe ſub ipſo morbo inſitiuo bibendum. Linquimus itaque SVTTONIANA arcana; nec DIMSDALII miſcelam antimonialis cum mercuriali medicina et vſum purgantis ante encheireſin et poſt eam factam tanti aeſtimamus, quin omitti ſaepiſſime poſſe agnoſcamus.

Quum L. B. A DIMSDALE fluxo puri praerogatiuam haud mediocrem tribuat, miror valde, quod non excuſſerit euidentius, quamnam nominatim ab illo exſpectet. Non exigua ſane haec eſt, quod fluidum pus longe certius miaſma impertiat, quam in filo ſiccatum. Vix enim moleſtius aliquid accidere poteſt vel aegro vel medico, quam poſt praeuiam per plures hebdomades praeparationem falli exſpectatione ſua, renouari debere priſtina praeſidia, quum eorum fructus colligere iam in ſpe eſſet, variis naſutulorum per hoc interuallum iudiciis patere, ſub quo aliquando minus opportuna in temperie vel aliis atmoſphaerae momentis mutatio incidit, nec raro periculum aeger ſubit miasmatis varioloſi naturali via vel alius inquinamenti epidemici contrahendi. Fluidum pus et ſubtepidum omnino facilius longe reſorberi a diſciſſis vaſculis neruulisque

A 3 pot-

b) in cl. GATTI *Betrachtung üb. d. Verfahren bey der Inocul. d. Blatt. überſ. p. 145. 148.*

poteſt, quam emolliendum vulneris latice, hinc et citius certiusque contaminat. Inficit adeo eos fluidum pus, qui efficaciam fili, virtutis apud alios comprobatae nec actione ſua vllo modo turbatae, eluſerunt; vt et ego cum aliis expertus ſum. Videtur hoc eadem de cauſa mitius afficere ſyſtema neruoſum, quum hoſtilem ſuam vim per apertas quaſi portas exſerat, nec iisdem poſt pertinacem repugnantiam impetuoſe effractis: certe plures homines qui vna inſitioni ſubiiciat, nonnullos filis, alios fluido pure peractae (ceteris, quae effectum mutare poſſent, non neglectis), blandius longe decurrere morbum in hisce, qui recens pus adhibuerunt, manifeſte experietur. Porro ipſa fila indita tam materie ſua, quam preſſione a ſuperimpoſito emplaſtro vel circumiecta faſcia, qua loco ſuo retinentur, moleſtum irritamentum excitant; et prout ſubinde in hominibus adeo variolas naturales iam eluctatis, vel et ſubinde iis, quibus irrita euadit per fila inſitio, rubedine, pruritu aliisque notis infectionem vere contigiſſe per aliquot dies imponunt: ita, quando haec vere contingit, plagas ſaepe iuſto magis fila inflammant, moleſtum eryſipelas creant, tumores in vicinia vel axillis generant, et, licet primis diebus ablata, conſolidationem vulneris difficiliorem reddunt. Quae quidem incommoda tanto moleſtiora, ſi vulnera vltra neceſſitatem longa profundaque inflicta et pinguedinoſis deligatio facta. Haud tamen audeo hominem, cum quo variolae artificiales communicandae, in idem conclaue admittere, quo variolis naturalibus laborans decumbit, infectionem per os metuens. Nec opus fuit, dum in capſula eburnea tantillum puris facile ſeruari potuit, vel, ſi haec defuerit, guttulas aliquot puris charta cerata excepi, quam capitulo fiſtulae tabacinae recentis, epiſtomio ex cera clauſo, indidi, applicatione dein puris mutatis veſtibus facta.

Frigoris moderatioris effectus eximios et ſani et aegri in vniuerſum experiuntur, ſed magis vel minus beneficos pro naturae quorumlibet diuerſitate. Nihil ad debilitatum ſyſtema neruoſum roborandum, tonum vaſorum flaccidorum reſtituendum, humores compingendos, et animi vires intendendas efficacius, nihil quoque ad putredinem coërcendam praeſtantius frigore eſt, ſiue iſtud per auram ſuperficiem corporis alluat, ſiue per aquam ei applicetur varia arte, ſiue potulenti cibique vehiculo ore hauriatur. Frigus vero in motum redactum ſi ad corpus allidit, tanto magis

gis

gis neruos concutit, et omnes reliquas partes horum imperio ſubiectas; hinc et flatus frigidi, immerſiones in aquam frigidam, perfuſiones aquae ex vaſis violenter excuſſae rel. tanto maiorem vim exercent. Quantum autem frigus in febribus et nominatim febre varioloſa et ſymptomatibus quibuslibet ſociis mitigandis, coërcendis, valeat, quantum contra ea calor lecti, aëris, potus, medicaminum, in variolis febrem intendat, cephalalgiam, deliria, anxietatem, dolores rel., numerum variolarum vna cum putredine, augeat, criſes neceſſarias per ſaliuam, lotium, aluum perturbet, quemlibet ſua experientia condocefacere poteſt. Innumeros igitur aegros variolis naturalibus fere proſtratos frigoris diuina potentia potiſſimum in vitam ſanitatemque reuocauit. Nec eodem praeprimis beneficio, quin liberalius erogato, multa millia hominum feliciter inſititias variolas ſuperaſſe negabit, niſi qui hiſtoricam fidem omnem conuellere audeat. Prout vero ſemper proportio quaedam inter vim medicamenti et vim morbi ad felicem curationem requiritur: ita et in frigoris per auram potum vel quemcunque alium modum adminiſtratione, quod ipſum in hoc morbo, ſi quid aliud vnquam, medicamenti nomine dignum eſt. Dabo igitur quidem lubens RHASI, ſaepe profuiſſe aegris variolas ſubituris, praeparationis inſtar, non liberum modo acceſſum frigidi aëris potumque frigidum, balneationem frigidam, quin imo, ſi iam ſymptomata morbi ingruerint, ad exſtinguendum febrilem aeſtum aquam frigidiſſime et copioſiſſime potam. Largiar anonymo auctori, *c*) temeritatis etiamſi variis notis alias ſuſpecto, in inſulis Americanis, in quibus aëris calor raro 76. gradu therm. Fahr. inferior eſt, putridis variolis vnice aliquoties ſuffeciſſe perfuſionem aquae frigidae ſub intenſiſſimo febris gradu factam, vel commorationem aegri inter duas ianuas apertas, vt perflatu refrigerium caperet. Non repugnabo bene ceſſiſſe in Bengalia Gymnoſophiſtarum morem, poſt variolarum inſitionem ad febris vsque exortum, dein eruptione facta ad finem vsque morbi quotidie aegros gelida aqua perfundendi; concedamque HOLLWELLIO *d*), qui haec narrat, puſtulas ſub praeſentiſſimo periculo collapſas audaci hocce conſilio fuiſſe eleuatas pureque incantamento quaſi repletas. Nec in dubium vocabo proſperum ſucceſſum, quo centum et duodecim homines in inſulis maxime ſeptentrionalibus Scotiae di-

c) libri *Practical Remarks on Weſt-India Diſeaſes* p. 117.
d) *Account of the manner of inoculating for the ſmall-Pox in the Eaſt-Indies* p. 34.

dicuntur *e*) inſitionem ſubiiſſe, licet ſub tanta penuria ligni, vt vix cibis coquendis ſufficeret, et licet horum multi denudatis pedibus per niuem glaciemque incederent. Credam et diſparuiſſe Vindobonae, moderante rem celeberrimo INGENHOVSS *f*), conuulſiones infantis inſitione varioloſi, quum per apertam feneſtram frigidae aëri illum exponeret. Verum non omnia omnibus conueniunt. Sub febre effrena aeſtuque ob putridum fomitem immodice grauante ſaepe ſine incommodo aeger perferre poteſt frigus, ſano moleſtiſſimum nec innocuum. Alia omnino ratio eſt hominum exercitatione corporis, balneatione frigida, inclementia aëris, cibis ſiccioribus, induratorum: alia hominum, ſedentariae vitae, calidis ferculis potibusque, teporique aëris inter hypocauſta coërciti aſſuetorum. Alia hominum, qui animalis victus, aromatum, potuum ſpirituoſorum, copioſo vſu caloris naturalis augmentum notabile contraxerunt, iisdemque de cauſis febrem efferatiorem perpeti ſolent, quo in caſu Angli verſantur: alia eorum, qui victu potuue tenui, aquoſo, blando minusque nutriente acquieuerunt. Ita inhorreſcit rigetque hyſterica femina, vir laboribus excretionibusque nimiis eneruatus vel infans tenellus ad eum frigoris gradum, qui robuſtioris cutem voluptatis ſenſu afficit. An porro idem eſt, aurae liberum per feneſtras vel ianuas commeatum vtrum media hieme an vere vel autumno concedas? idem, exſpatiari vel efferri extra aedes et in campos, quando gelu omnia rigent, venti frigidi ſaeuiunt, nubibus effunditur gelidus imber, ac quando contrario modo haecce omnia ſeſe habent? idem, bibere aquam aëris benignitate ſponte tepeſcentem, ac non aliam potare, quam, quae inhorreſcente corpore ex puteo ab aegro ipſo hauſta fuerit? Sed multiplicem hancce incidentium vel circumſtantium rerum varietatem non curant SVTTONES eorumque aſſeclae. Imo ne diuerſorum quidem ſtadiorum varioloſi morbi rationem habent. Equidem etſi liberum frigidumque aërem per totum decurſum morbi approbem et ſollicite eundem aegris ſub inſitione variolarum conciliem, ita tamen moderandum eſſe arbitror, vt febrem quidem eruptioni praeuiam mitiget, non ſuffocet, porro vt, inſtante eruptione, paullo maior tepor admittatur, praecipue ſi febris iuſto mitior

e) MONRO's *Account of the Inoculation of Small-Pox in Scotland p.* 27.

f) A ROSENSTEIN *om Barns Sjukdomar. p.* 199.

mitior praeceſſerit. Etenim febrem ad euoluendum latens miaſma varioloſum neceſſariam iudico, et in hac, quum et morbus absque puſtulis abſolui poſſit, veram eius eſſentiam pono. Quantum vero frigus febrilem impetum refraenet, ſatis ſuperque egomet cognoui, probeque animaduerti, horis illis, quibus perſuaſione ſeueriori aegrum extra lectum retinui, illum fuiſſe blandiorem, quam vbi vel laſſitudo, vel nocturnum tempus, vel cognatorum nutricumque indulgentia ſiue praeiudicium, lecto aegrum affixerat; et licet in eo quidem exceptiones nonnullae *g*) locum habere queant, quod, quo mitior febris, eo parcior puſtularum numerus ſubſequuturus ſit: plerumque tamen, quo blandior febris, eo pauciores variolae pullulant. Ita vidi ſub inſitione a. 1777. inter quatuor eiusdem parentis liberos, quorum intereſſe exiſtimabat medicus inſitor ad febrem alendam eruptionemque promouendam foueri verno tempore conclaui calefacto, infuſoque florum Sambuci calide et copioſe poto, duos, qui ſeſe hiſce fomentis prae naturali alacritate ſubtrahentes mitiſſime affecti ſunt, pauciſſimisque bene ſuppurantibus emerſerunt (quod praeprimis filio ſubinde per ianuam apertam clam aufugienti accidit), dum reliquos effraena febris, tumor faciei ingens, copioſa variolarum eruptio cum omnibus hancce concomitantibus incommodis et diuturna moleſtaque plagarum ſuppuratio mulctabat, horumque parentes in metum atrociſſimum futuri euentus coniiciebantur. Mihi et maxime probabile, infantes tenellos variolis vel ideo grauius affici, quod fotu corporis nutricum, a quibus geſtantur et quibus accumbunt, iuſto magis incaleſcant, et in hoſce beneficium iſtud aëris liberi alluentis, quo maiores infantes vel adulti ſedendo vel ambulando fruuntur, cadere nequeat. Cauendum tamen, ne vitando Scyllam in Charybdim incidas. Dubio enim caret, iuſto tenuiori diaeta, repetitis purgantibus, item frigoris immodici et intempeſtiui vſu eneruari tantopere vires corporis, vt fomes varioloſus ſuſcitari, circumagi, ſubigi, eliminari nequeat, vel etiamſi motus aliquos peragat, hi ſalutari depurationis officio non ſufficiant. Et huic nimiae corporis debilitationi adſcribo, quod ſaepe poſt inſitionem euanidae modo effectus in plagis notae, nimirum exiguum ſed fugax molimen febrile, quin maculae tantummodo paucae, vel eleuata quaedam exanthemata absque debita duratione et ſuppuratione ſeſe exſeruerint, quibus

g) Vid. ill. CAMPER *de emolumentis et optima methodo inſit. variol. p.* 70.

bus ſi credulitas inſitoris nimis confiſa fuit, nec hicce artem, prout par eſt, iterauit, aeger periculum nouae improuiſae infectionis in ignominiam inſitionis incurrit. Hoc quoque nimium per frigoris praecipue auſteritatem virium diſpendium in culpa habeo, quod in haud paucis poſt inſitionem eruptio non ſuo vnice ſtadio contingat, ſed et ſaepe ſerius, quum nihil eiusmodi exſpectetur, noui puſtularum prouentus fiant, licet et aliae recidiuae huius efflorescentiae cauſae ſubeſſe poſſint, vt exemplo infra ſuppeditando conſtabit.

Nec minimum ad ſucceſſum, quo hucusque in variolarum inſitione gauiſus ſum, contuliſſe arbitror potum copioſum farinaceum acidulum, verno tepore imbutum (nempe extra hoc anni tempus hactenus hanc artem non exercui), quem aegris ſtadio praecipue febrili iniunxi. Acre enim quodlibet miteſcit aquoſo latice, diluuntur pro indigentia humores, humectando fibrae emolliuntur, aluus aperta ſeruatur, lotii ſecretio liberior fit, ſicque febris non ſolum mitigari ſe patitur, ſed criſi variae adiumentum praebetur.

Quoniam vero variolae, ea arte excitatae, quae omnia inſitionis commoda colligit, omnibus momentis totoque ſuo decurſu plerumque mitiores ſunt breuiorisque durationis, quam iſtae, quae vel naturali infectione, vel quando vitii ſiue defectus aliquid in inſitionis norma commiſſum fuit, enaſcuntur: res ſummi momenti eſt, perſpecta habere phaenomena ſignaque, ex quibus certiſſime cognoſci poſſit, hominem aliquem, vtut blande ex inſitione affectum, vere tamen variolas eluctatum, et contra nouum infectionis periculum munitum ſatis eſſe. Si criteria inſitionis efficacis a beato A ROSENSTEIN *h*) in medium prolata cum decutſu iſto mitiſſimo arte productarum variolarum, qui DIMSDALIO aliquando obtigit, comparatur, variae ab hoc recenſitae hiſtoriae pro irriti ſucceſſus exemplis haberi deberent. Neminem enim illuſtris ille Suecus agnoſcit poſt inſitionem contra nouam infectionem tutum, niſi in quo plaga quodammodo ſuppurauerit, febris ſeptimo, octauo vel nono die ſeſe exſeruerit, quam ipſam exceperit exanthema plus vel minus copioſum, cuius pars pus conceperit, flauum colorem induerit, maturuerit, cru-

h) l. c. p. 173. ſq.

cruſta ſubſequente decidua; vel, in quo, deficiente eruptione, plaga copioſum pus diu ſatis effuderit. Haecce ſcena ſi inſitionem inſequuta fuerit, nullus ſane varioloſo morbo aegrum vere laboraſſe ambiget. Sed DIMSDALIVS *i*) caſus memorat tam breuis ambitus, vt intra octiduum omnino finirentur, tempore purgantibus, quae ſubiungere ſolet, deſtinato ſimul in computum relato; vnde iam patet non omnibus dictis phaenomenis locum eſſe. Vidit ſubinde iam poſtero vel ſubſequente die in vulneribus manifeſta infectionis indicia, febrisque ſimul notae ſeſe exſeruerunt valde exiguae, inhorreſcentia vnice miti, cephalalgia, leui inebriationis ſenſu vel ſomnolentia declaratae, intra viginti quatuor horas euanidae; nec in hisce ſuppurauit vulnus, ſed in cruſtam exiguam exaruit, absque vel vlla ſubſequa puſtularum in corpore eruptione vel parciſſima modo papularum, veris varioloſis puſtulis diſſimilium, nec matureſcentium, ſed intra triduum exareſcentium. Quis hosce ſimulate quaſi aegrotantes crederet eodem iure veris varioloſis laboraſſe dicendos eſſe, eademque immunitate aduerſus futuram infectionem nouam potitos, ac iſtum, qui, aliquot millenis puſtulis conſitus, duplici febre aeſtuoſiſſima inter diriſſima aegri tormenta et centena circumſtantium ad leuanda iſta perpetuo oblata auxilia, tanquam naufragus in tabula vndis procelloſi maris circumactus, emerſit, niſi tam fruſtra poſtea iterata inſitio, quam conſortio cum varioloſis ab omni noua labe immunis, id confirmaſſet certiſſime. Fefellerunt ſe aliosque multi inſitorum eo, quod in diiudicanda inſitionis efficacia ſingularibus quibusdam indiciis nimium tribuerint, quum in mitiſſimo iſto morbi decurſu nonniſi plura coniuncta de eadem conuincere nos poſſint. Quo minor eſt plaga inflicta, eo leuior inflammatio fiat (niſi qua corruptela humorum vel aliud vitium ſubſit), neceſſe eſt. Hinc in puncturis iſtis nouae methodi ſaepiſſime praeuia leui nec multum extenſa rubedine cum duritie, pruritu vel miti doloris ſenſu, vulnuſculum veſicula modo tegitur rotunda, quae collecta purulenta materia vel ſenſim exareſcit, vel attritu accedente crepans per aliquot dies tantillum modo puris emittit. Omiſſo vnguento vel emplaſtro exigua exanthemata in vicinia ſimul erumpentia effectum portendunt. Dolore in axilla, qui vulgare ſolet eſſe, ſed febri propius, indicium efficacitatis inſitionis viaeque, quam miaſma primum petiit, ſubinde tum modo conqueſtos percepi infantes, quum digito eandem

i) *Preſent method of inoculating for the Small-Pox p. 47. ſq.*

dem premerem. Huius doloris loco quidam rigoris vel ſtuporis ſenſu in brachio afficiuntur. Febris praeſentia ex regimine deſcripto adhibito ſaepe valde ambigua euadit. Numeros pulſuum in carpo inire apud infantes, quibus ſponte valde celeres ſunt, difficile eſt. Horror ſaepius incidit, quam calor, vterque, vt ipſa celeritas pulſus, non vna ſerie pergens ſed interrupta, ſaepe noctu modo, qua, quid contigerit aegro, plerumque nonniſi infidis narrationibus muliercularum famulantium reſcimus. Verius igitur febrem latentem ex ſymptomatibus quibusdam eam alias concomitantibus, quam pathognomicis iſtis, quae ſchola vocat, ſignis eruimus. Ita ſine errore, vt computatio dierum poſtea indicauit, aliquando concluſi, febrile ſtadium incepiſſe, quum mihi non interroganti, poſt praegreſſas noctes quietas narraretur, nocturnam quietem fuiſſe inſigniter turbatam. Idem porro confirmauerunt laſſitudo corporis, lecti deſiderium, capitis dolor, rubedo genarum, nauſea, vomitus, dolores dorſi et lumborum, lingua impura cum ſapore oris ingrato, appetitus proſtratus, foetor oris moleſtiſſimus, qualem ſuppurantes variolae copioſiores ſpargunt. In paucitate iſta puſtularum earumque minutiorum, ad quam plerumque methodus noua easdem reſtringit, vtrum vere pus conceperint, nec ne, determinare ſubinde arduum eſt. Vidi enim ex multis exanthematibus, diebus primis eruptionis ſtadii emergentibus, ſed ſponte dein euaneſcentibus, pauciſſimas nonnunquam puſtulas vnice ſuperſtites, bene ſeſe in acumen ſolitum attollentes annuloque rubro cinctas, quarum vero vna vel altera tantummodo ad maturationis iuſtum gradum peruenit, quoniam reliquas ob pruritum perceptum intempeſtiue contriuerant. Fac iam et ſuperſtites hasce pauciſſimas contritas fuiſſe: nonne, ſi tibi ſine viſo in puſtulis pure ſatis non fiat, ſub miti iſto, quem hactenus in aegro obſeruaſti, morbo, dubitabis, an aeger veris beneque maturatis variolis laborauerit.

Dirumpo heic filum, quod vero proxime data occaſione iterum connectam. Nempe commendandi iam praenobiliſſimi et digniſſimi aliquot Candidati ſunt, qui poſt doctrinae documenta, quae leges iniungunt, praeſtita, honoribus et immunitatibus Doctoris medici, eodem die quo quisque vires in palaeſtra periclitatus fuit, mea manu potiti ſunt. Quos natales hi ipſi habuerint, et qua laudabili ſemita hucusque in cultu

ſtudio-

ſtudiorum inceſſerint, vitae curricula ſubiuncta declarant, quae ipſa ſecundum ordinem temporum propriis Candidatorum verbis proponentur.

I.

CAROLVS HENRICVS HAESELER.

CELLENSIS.

Natus ſum, Wienhuſii prope Cellas, anno huius ſec. LIII., XII Cal. Mart., patre IACOBO BERNHARDO HAESELER, *inclyti, quod ibi viget, Coenobii Chirurgo, matre* ANNA CHRISTIANA, AVGVSTI RIESEL, *miniſtri quondam verbi Diuini Duttenſtadenſis prope Brunsvigam, filia. Optimi hi parentes, quos Deus diu ſeruet incolumes, vt inde a teneris annis religionis imbuerer praeceptis, et litterarum humaniorum ponerem fundamenta, omnem operam dedere, eamque ob cauſam priuatae inſtitutioni pie colendorum virorum b.* ERNESTI *et* BERGMANNI, *qui tum patriae ſcholae praefuere, me tradiderunt. Primis diſciplinarum rudimentis litterisque humanioribus inſtructus anno ſec. ſexageſimo octauo, poſt feſtum Paſchatis Brunsuigam me contuli, vbi* DILLERVS, *Chirurgus artis ſuae peritiſſimus, vere paterno amore in domum ſuam me recepit, primaque initia Chirurgiae mihi tradidit. Illius viri ſuaſu et auſpiciis operam dedi iis diſciplinis, quibus medicae artis ſtudium ſuperſtrui debet. Cel. enim* ROLLINI, *Prof. Anatom. apud Brunsuicenſes, demonſtrationibus anatomicis et praelectionibus in Oſteologiam interfui. Cel.* SOMMERVS *in aeternum pie colendus Chirurgiam artemque rite applicandi faſcias me docuit. B.* WAGLERVM, *virum olim celeberrimum, Duc. Brunsuic. ſereniſſimi Archiatrum, cuius pia memoria in animo meo nunquam extingui poterit, in arte obſtetricia doctiſſimum praeceptorem veneror.* HOYMIVS *Med. Doctor experientiſſimus Phyſiologiam priuatiſſime mihi tradidit. Neque humaniorum litterarum ſtudium ibi neglexi, priuatis enim praeceptoribus Latinam et Gallicam linguam penitius perdiſcere ſtudui. Fundamentis his poſitis ſcholas altiores aſpiraui, et a. MDCCLXXV., XVII. Calend. Aprilis academiam Helmſtadienſem petii, ibique ab ill.* CRELLIO, *faſces academiae tunc tempo-*

 ris

ris gerente, in numerum ciuium academicorum ſum receptus. In Philoſophicis ſcholas frequentaui FERBERI *et* HENKII *Virorum cll. et Praelectionibus Exc.* KLVGELII *in Matheſin puram non ſine emolumento interfui. In Chemia experimentali ac materia medica cel.* CRELLIVM *praeceptorem eruditiſſimum me habuiſſe profiteor, et publicas nunc pro ſingulari in me beneuolentia Praeceptori optimo refero gratias. Ill.* BEIREISIVM *praeceptorem colo in Phyſicis, Chemicis, Botanicis, Hiſtoria naturali, Phyſiologia, generali et ſpeciali, nec non in enucleandis Aphor. Hippocratis.* CAPPELIVM *virum cel. et exper. doctrinam de oſſibus C. H. explicantem audiui; ſimulque demonſtrationibus eius anatomicis interfui. Cl. atque doctiſſimum* HENKIVM *in linguae Latinae ſtilo cultiori ducem habui. Ibi quoque cl.* BAVREGARD *et* HERTELII *ſcholas gallicas et anglicas frequentaui. Annis vero duobus ibi praeterlapſis, b.* WAGLERO *ſuaſore (quod nunc et olim iuuabit) in academiam almam Georgiam Auguſtam poſt Paſchalia anni hui. ſec. LXXVII. me contuli; et ab ill.* BALDINGERO *ciuium albo inſcriptus ſum. Hic eas, quas Helmſtadii iam attigeram, diſciplinas, expoliui. Ill.* BALDINGERVS, *Fautor et Praeceptor ſemper mihi venerandus, cuius nomen propter eximiam doctrinam longe apud exteros clarum eſt, beneuole aditum ad ſcholas ſuas mihi conceſſit, et hiſtoriam medicinae litterariam, materiam medicam, vtramque Pathologiam, Therapiam generalem et ſpecialem, methodum denique concinnandi formulas medicas mihi tradidit. Collegium clinicum ab eo inſtitutum per biennium ſummo cum fructu frequentaui, et cum eo lectos etiam aegrotarum adii. Ill.* MVRRAYI, *Praeceptoris exoptatiſſimi, praelectionibus in Botanicam, et collegio de morbis, quibus infantes afficiuntur, me interfuiſſe, gratiſſimam in animo meo ſemper excitabit memoriam. Ill.* WRISBERGIVM *in Pſychologia medica, arte obſtetricia et in demonſtrationibus anatomicis, nec non in collegio quo generationis theorias expoſuit, Praeceptorem habuiſſe vere mihi gratulor. Maximae etiam gloriae mihi ſemper ducam, ill.* RICHTERVM *Therapiam ſpecialem, morbos capitis, oculorumque oſſiumque, Chirurgiam vtramque et regulas diaeteticas tradentem audiuiſſe, cui ob ſingularem, quo me amplexus eſt, fauorem, gratias per totam vitam habebo maximas. Cel.* BLVMENBACHIO *Zoologiam debeo. A* FEDERO, *Viro excellentiſſimo, Philoſophiam moralem edoctus ſum. Inſtitutionibus pharmaceuticis Cl.* MVLLERI

vſum

vſum me eſſe, maxima cum delectatione nunquam non recordabor. *Cl.* GLANDORFIVS *lingua Anglorum me inſtituit. Latinarum praeterea confabulationum cum* WEBERO, *Philoſophiae Magiſt. de praecipuis religionis Chriſtianae praeceptis habitarum, grata quoque mente memini.*

Officio in examine bene perfunctus vir doctiſſimus, die 17. Aprilis anni praeſentis, poſt habitam breuem *de cognatione luem veneream inter et cacochymiam ſcrophuloſam* praelectionem, diſſertationem *de morbis a lotio retento* ſcite defendit.

II.

AVGVSTVS CHRISTIANVS WAITZ

SCHMALCALDIENSIS.

Mihi, Schmalcaldiae, anno MDCCLVI. d. XXIV. Auguſti, naſci contigit, parentibus optimis, IOANNE GEORGIO WAITZ, *a conſiliis ſereniſſimi Landgrauii Haſſiae minerarum et ſaltuum, nec non fontium ſalinorum Inſpectore, quem, quod incredibili animum afficit laetitia, ſoſpitem ad hunc diem vsque diuina ſeruauit clementia, matre vero* SOPHIA ELISABETHA *e ſtirpe* WALDMANNIANA, *quam in praeteriti belli aerumnis tertio aetatis meae anno praemature morbo ereptam valde lugeo. Ab ineunte aetate omnem in me formando parentes cariſſimi poſuerunt operam, et partim domeſticis moderatoribus, partim publica inſtitutione, iis, quibus prima aetas ſolet inſtrui, diſciplinarum rudimentis, me erudiendum curauerunt. Paulo adultior factus, humaniores literas in aedibus liberi Baronis* de MARSCHAL *vlterius excolui, in cuius praedio Schreksbacenſi poſtea per annum degi. Deinde miſit me pater optimus Vinariam, vbi Gymnaſium illuſtre per biennium non ſine vtilitate maxima frequentaui. Profeci inprimis magnopere ſcholis* HEINSII, *Directoris huius Gymnaſii clariſſimi, Viri de me meritiſſimi, nec non cum priuata, tum publica inſtitutione* MVSAEI, *Profeſſoris Gymnaſii clariſſimi, Fautoris optimi, qui, cum ipſi praeſertim eſſem commendatus, me benigne in ſuas aedes ſuſcepit, tantaque*

per

per biennium iſtud mihi fauoris ſui documenta dedit, vt verbis ſatis ea praedicare nequeam. Tum, anno ſcilicet huius ſeculi LXXV., Ienam petii, audiuique viros illuſtres ac celeberrimos, HENNINGSIVM *in Philoſophicis,* WIEDEBVRGVM *in Coſmologia,* SVCCOVIVM *in Phyſicis, Matheſi pura, et in ſcientia de ſaltibus,* SCHENKIVM *in Oſteologia, b.* NEVBAVERVM *in Oſteologia aliisque Anatomicis,* GRVNERVM *in methodo ſtudii medici, et Phyſiologia. Anno ſeculi huius LXXVI. me in Academiam Argentoratenſem contuli et frequentaui ibi ſcholas illuſtrium virorum,* SPIELMANNI *Chemiam, et* LOBSTEINII *Anatomiam exponentis, et operationes chirurgicas oſtendentis, cuius Viri etiam ductu cadauera ſecui. Patris denique dilectiſſimi conſilio, ad artem medicam vlterius excolendam, hanc petii academiam Georgiam Auguſtam, anno LXXVII., vbi illuſtris* BALDINGERVS, *Magnificus tum Academiae Prorector, in numerum ciuium Academicorum me recepit. Scholas adii in hac Academia cl.* GLANDORFII *et cel.* DIETZII *ad linguam Anglicam, cel.* BLVMENBACHII *ad hiſtoriam naturalem, cel.* SCHLÖZERI *ad Politiam, cel.* GMELINI *ad Chemiam et Mineralogiam excolendam. Pari modo Praeceptores nactus ſum viros illuſtres, quos, dum viuam, pie venerabor;* RICHTERVM *in Chirurgia medica et manuali, in morbis oculorum, in vulneribus capitis, in morbis oſſium, in Therapia ſpeciali, et Diaetetica,* WRISBERGIVM *in Phyſiologia, Anatomia, medicina forenſi, arte obſtetricia, quo duce etiam optimo noſocomium obſtetricium frequentaui,* MVRRAYVM *in Botanica, et morbis infantum,* BALDINGERVM *denique in Hiſtoria literaria medicinae, Pathologia, Materia medica, arte praeſcribendi formulas, Therapia, cum generali, tum ſpeciali, et huius viri etiam de me quam maxime meriti collegio clinico non ſine fructu maximo interfui.*

Quum in ſcrutinio medico ordinis noſtri votis ſatisfeciſſet Candidatus praeſtantiſſimus, venia in cathedram aſcendendi illi data eſt, quam ornauit die 22. April. docta defenſione diſſertationis *de Cirſocele.* Certamini huic commentatiunculam, de *empiria in artis medicae exercitio*, praemiſerat.

III.

III.

PHILIPPVS CHRISTIANVS MEYER

CELLENSIS.

Die XXV. m. Septembris Fallingboſtolae, pago quodam Cellenſi, anno MDCCLV. natus ſum. Parentes viuos adhuc veneror, et Patrem quidem IOANNEM FRIEDERICVM MEYER, *tum ibidem Praefectum iuridicum, nunc vero eodem munere Lemfördae in ditione Diepholziana fungentem, matrem* SOPHIAM ELISABETHAM IOANNAM *ex gente* BÖLSCHIANA. *Qui parentes optimi litteris moderatoribusque doctis a teneris me tradiderunt. Cum paullo eſſem aetate prouectior, auus meus maternus* IOANNES THEOPHILVS BÖLSCHE, *qui rebus ſacris Burgwedelii praeerat, iam ante plures annos, mihi proh dolor! morte ereptus, praeceptoris munus in ſe ſuſcepit, meque non humanioribus ſolum litteris imbuit, ſed etiam religionis praeceptis. Haud ita multo poſt Luneburgum, ad Diui Michaëlis Gymnaſium, me contuli, in quo iuuentuti inſtituendae praepoſiti ſunt viri omni doctrina inſignes. Inter hos eminet, qui huic Gymnaſio praeſt, et cuius diſciplina potiſſimum ego vſus ſum,* IOANNES NICOLAVS NICLAS, *honoris cauſſa, nec ſine pietate nominandus. Circa feſtum Paſchale autem anni huius ſeculi LXXV. hanc Muſarum ſedem, Georgiam Auguſtam, petii, vbi ſumme vener.* MILLERVS *tum academiae Prorector in numerum ciuium academicorum me recepit. Inde ab hoc tempore ſtudio medico me ſacraui, quo fine praelectionibus interfui ordinis medici membrorum, omni pietate dum viuam colendorum, ill.* BALDINGERI *Materiam medicam, Therapiam, Pathologiam, et artem formulas concinnandi, tradentis, cuius quoque auſpiciis ad aegrotorum lectulos acceſſi; ill.* MVRRAYI *Rem herbariam, vires medicamentorum, morbos infantum, et Materiam medicam enarrantis, nec non in excurſionibus botanicis ſaepiſſime per aeſtatem ab illo inſtitutis plantas collegi fere omnes, quas ager Gottingenſis ſuppeditat; ill.* WRISBERGII *Phyſiologiam, Artem obſtetriciam, et Anatomiam explicantis, quo etiam duce vires in ſecandis cadaueribus et in noſocomio obſtetricio ſum periclitatus; ill.* RICHTERI *denique Therapiam ſpecialem, Chirurgiam manualem et medicam, oſſium oculorumque mor-*

bos, et Diaeteticen docentis. His doctoribus, quos ad cineres ſemper venerabor, accedunt cell. BLVMENBACH *et* STROHMEYER, *quorum huic operam dedi in Therapia generali et in febrium intermittentium cognitione, illi in Pathologia generali; b.* ERXLEBIVM *audiui Chemiam docentem, et celeb.* SCHLÖZERVM *Hiſtoriam vniuerſalem. Ill.* HOLLMANNO *in Philoſophia naturali vſus ſum, in hiſtoria naturali, Matheſi pura, Phyſica, et mercium africanarum aſiaticarumque cognitione Cel.* IOANNE BECKMANNO; *cel. autem* DIETZIO *et doctiſſimo* GLANDORFIO *in addiſcenda lingua anglica. Non minus quoque praelectionibus in Logicam Metaphyſicamque cel.* FEDERI, *et in artem veterinariam peritiſſimi rei equeſtris Magiſtri* AYRERI *interfui; prout quoque plura ex praelectionibus doctiſſimis cl.* MÜLLERI *in Chemiam pharmaceuticam et iſtis cl.* HENNEMANNI *in Medicinam forenſem hauſi.*

Spem de eo antea conceptam abunde impleuit eximius Candidatus tam quum profectus eiusdem in examine exploraremus, quam quum dubia contra Diſputationem *de Aſthmate eiusque ſpeciebus*, poſt habitam de *Polypo vteri* lectionem curſoriam, die 6. Maii publice illi ſoluenda ex cathedra eſſent, ex qua reducem dignis laudibus eum excepimus.

IV.

DANIEL CORNELIVS RAVH

HANOVIA-HASSVS.

Fechenheimi, pago Haſſo-Hanoico, in lucem editus ſum, die XV. Ianuarii A. R. S. MDCCLVII. Non ſine piae mentis ſignificatione venerandos parentes nomino PETRVM RAUH, *ibidem oraculorum diuinorum interpretem, et matrem* ANNAM CORNELIAM *ex familia* FERREIN. *Primam ſtatim aetatem pietatis literarumque ac bonarum artium praeceptis fulciri curarunt optimi parentes, quos ad ſeros annos ſummum numen ſaluos ſoſpitesque conſeruet! Ipſe primum amantiſſimus pater, quantum per muneris rationes licuit, finxit ingenium meum, aliquantulum autem aetate pro-*

ue-

uectus, vt literarum bonarumque artium rudimentis magis imbuerer, a dilectiſſimo Patre Hanouiam miſſus ſum, traditusque auunculo meo, viro optimo, ac de me optime promerenti, DANIELI CORNELIO BALDE, *Negotiatori et Senatori ciuitatis Neo-Hanouiae. Is etiam paterno plane amore me proſequutus eſt, et curauit ſedulo, vt a doctiſſimis fideliſſimis praeceptoribus domeſticis, linguis eruditis et humanioribus literis optime inſtruerer. Deinde Gymnaſium, quod ibi floret, per aliquot annos frequentaui, vbi optimos praeceptores et dexterrimos* BRANDIVM, RAVCHIVM, BELZERIVM, *et* SCHRÖDERERVM, *viros clariſſimos, colui. Poſtea inter ciues Gymnaſii academici receptus ſum, audiuique Profeſſores, viros ſumme reuerendos,* IBERVM, *Philoſophiam, et* ENDEMANNVM *varias theologiae partes, nec non cel.* SOCINIVM, *Phyſicam experimentalem et Oſteologiam, tradentes, hique viri nunquam non pie venerandi per binos annos in dictis doctrinae ſolidioris partibus me formarunt. Me quidem primum theologiae ſtudiis addixerat parens optimus, ſuaeque auſcultaſſem voluntati, niſi medicinae ductus ſuauitate, in hanc ſe inclinaſſet animus. Quam ob rem meis ceſſit precibus venerandus pater, et miſit me in academiam Argentoratenſem anno ſeculi huius LXXV., vbi per biennium ſcholas frequentaui illuſtrium Virorum,* LOBSTEINII, *in Anatomia, arte ſecandi cadauera, operationibus chirurgicis, et Phyſiologia,* SPIELMANNI *in Chemia, theoretica et experimentali, Materia medica, arte ſcribendi formulas, Pathologia, Botanica, et eius etiam interfui excurſionibus botanicis. Porro adii ſcholas Phyſicas cel.* SCHVRERI, *et ſuper Hiſtoria naturali cel.* HERMANNI. *Sic etiam acceſſi ad noſocomia in hac academia, et ſpectaui operationes chirurgicas, animumque ad curationes complurium aegrorum aduerti; nec neglexi linguam gallicam et corporis exercitia, quae a peritis magiſtris didici. Quibus peractis, commotus fama academiae Georgiae Auguſtae florentiſſimae, anno huius ſeculi LXXVII. in hanc delatus ſum academiam, ac in numerum ciuium academicorum relatus ſum ab ill.* BALDINGERO, *faſces tum academiae tenente. Scholas in hac academia frequentaui illuſtrium virorum, quos ad cineres vsque pie venerabor,* BALDINGERI *ſuper Pathologia generali et ſpeciali, Materia medica, Hiſtoria litteraria medicinae, Therapia generali et ſpeciali, vti et eius collegio clinico non ſine magno commodo interfui. Ill.* MVRRAYI *praelectiones audiui in Botanicam, Pharma-*

maciam et morbos infantum et ill. WRISBERGII *in Anatomiam, medicinam legalem et artem obſtetriciam, cuius viri ſummi ductu et ad noſocomium obſtetricium non ſine inſigni vtilitate acceſſi. Ill.* RICHTERO *denique praeceptore vſus ſum optimo in Chirurgia medica et manuali, in morbis oculorum, in vulneribus capitis, in morbis oſſium, in Therapia ſpeciali et Diaetetica, et ill.* LICHTENBERGIO, *cum doctrinam de electricitate experimentis fultam traderet. Linguam denique anglicam me docuit cl.* GLANDORFIVS.

Et ille doctiſſimus Candidatus ad quaeſtiones noſtras in examine, vt par eſt, reſpondit. Diſputandi autem materiem illi obtulit d. 10. m. Maii diſſertatio *de Aſcaride lumbricoide* LINN. *vermium inteſtinalium apud homines vulgatiſſimo.* Sollemnia huius diei aperuit commentatione breui *de febribus meſentericis.*

Scr. Gottingae, d. 15. m. Maii a. 1779.

(L. S.)

ORDINIS MEDICI IN ACADEMIA R. GOTTINGENSI
DECANI

IO. ANDREAE MVRRAY D.

MEDIC. PROFESSORIS ORD. ET HORTI R. BOTANICI
PRAEFECTI

OBSERVATIONVM ET ANIMADVERSIONVM SVPER VARIOLARVM INSITIONE SATVRA.

SECTIO SECVNDA.

QVA
SOLLEMNIA INAVGVRALIA
ALIQVOT
DOCTISSIMORVM MEDICINAE CANDIDATORVM
SIGNIFICANTVR.

GOTTINGAE,
Typis IO. CHRIST. DIETERICH,
1779.

17

DE INSITIONE VARIOLARVM.

SECTIO SECVNDA.

Quod vero me inſitionis arti alias fauentem praeprimis angit, vetus quidem opprobrium eſt, ſed ſolidis argumentis nondum retuſum, quod nimirum, licet illa reipublicae, tanti ciuium numeri vitae parcendo, quam maxime proſit, nihilominus tamen, quicquid praeſidiorum coniuncta acuti ingenii et conſummatae experientiae virorum ſagacitas excogitauerit, et quisquis fuerit in omittendis omnibus, quae dubium euentum reddere poſſent, rigor, de ſingularis hominis, apparenter ſaniſſimi, ſed inſitioni ſubiiciendi, vita ſponſio fieri nequeat. In principe igitur, e. c. vnico forſitan regni herede et pacis ſalutisque populi ſeruatore, in filio vnico parentum ſolatio, coniuge dilecta numeroſaeque familiae matre, animus medici haud immerito in capiendo conſilio vacillat. Regeri ſolet vulgo, ſi eiusmodi homo ſub cunctis iſtis commodis, quae inſitionis ars offert, moriatur, eum tanto certius vita deceſſurum fuiſſe, ſi variolae naturales eum corripuiſſent. Sed quidni potuit ſucceſſu temporis clandeſtinum iſtud vitium, quod inſitione ſuſcitatum necem attulit, vinci? Fac et inſuperabile aliquod vitium ſubfuiſſe, per plures tamen annos viuere vtileque reipublicae membrum eſſe potuit. Aliter ſine dubio ſe res habet, epidemice variolis graſſantibus periculoque infectionis imminente, quod tamen inſitionis tempus, tam ob aëris peruerſam indolem, quam ob facilem infectionem naturalem, qua fama medici periclitatur, omnium minime commodum eſt. In gratiam generis humani rariſſimum eſt infortunium, cuius tamen calculus non commode eo fine ſubduci poteſt, vt metum mortis ex inſitione oriundae minuat. Alia enim ratio fuit, quum in cunis iaceret ars *a*), alia iam, quum poſt multos errores commiſſos praeſentis perfectionis faſtigium attigerit. Fieri quoque poteſt, vt neſcio quo fato

a) Collegit varias eiusmodi computationes ill. A SCHVLZENHEIM (*Berättelse om Koppors Ympande p. 94. ſqq.*), quae ſaltim hunc vſum habere poſſunt, vt inde incrementa artis ſenſim laetiora quodammodo cognoſcantur.

ſato vnus medicus incidens in corpora mali habitus, licet apparenter boni, exitum dolendi cauſam habeat, quum alteri nonniſi corpora habitus vere boni votoque omnino reſpondentis obueniant, Nolim hisce patrocinium agi inſcitiae vel temeritatis medici vel aegri vel famulantium, quorum omnium culpa aliquando cauſa mortis enata. Sed, vt vetuſtiora tempora cum recentioribus conferam, neque ex IVRINI et SCHEVCHZERI tabulis, quae omnium primae in Anglia comparuere, vnum fere mortuum ex 52 inſitione ſubiectis, aſſignantibus, nec ex narrationibus de longe feliciori SVTTONVM ſorte, quod ſcilicet 17000 nonniſi 5 vel 6 *b*), vel vt alibi fertur, nonniſi 6 vel 7 *c*) hominum diſpendium fecerint, tuto vel maius vel minus periculum inſitionis colligitur. Quis enim demonſtrabit inter numeroſas iſtas mortes, quae in priori computo notatae ſunt, omnes et ſingulas vere ex inſitione contigiſſe, nec vllas ex naturali infectione clam facta, vel alio vitio? et quis felicitatem SVTTONIBVS adſcriptam omni falſi ſuſpicione liberabit, quum ill. Baronetus PRINGLE iam ſignificauerit, Suttonianorum ducem ne vllius quidem interitum admittere voluiſſe.

Dolendum inter haec, quod medici ſcientia praeſtantes, quibus infauſta eiusmodi inſitio obtigerit, metu forſitan, ne inde fama periclitaretur, exceptis pauciſſimis exemplis, caſus hosce reticuerint, quum tamen nihil videatur ad pericula futura ſimilia auertenda efficacius ampla omnium momentorum expoſitione, adiuncta cadaueris ſectione. Vtinam plures hac in re ingenuitatem LVDWIGII *d*), LOCHERI *e*), DIMSDALII *f*) ſequuti eſſent.

Cauſae mortis poſt inſitionem contingentis, vel, quod idem heic loci, vehementiae morbi inſolitae, licet omnia antea blandiſſimum optimumque euentum praeſagirent, nihilque poſtea ſub decurſum vitii accederet, non vna, ſed plures exſtant.

Vnam

b) BAKER'S *Inquiry into the merit of a method of inoculating the Small-pox now practiſed, Verſ. Germ. p. 16.*

c) PRINGLE in litt. ad cel. WICHMANNVM, inſertis *Hiſtoriae* meae *inſit. variol. in Suecia, Prooem. p. 12. not.*

d) *Progr. de contagio varioloſo p. 7. ſqq.*

e) *Obſervatt. circa inocul. variol. in neonatis.*

f) *Preſ. method of inoculating for the Small-Pox, p. 135. ſqq.*

Vnam in nimia debilitate ſyſtematis neruoſi quaero, ſub qua initio quidem omnia, vulnere excepto, ex voto ſuccedunt, febris mitis eſt, nec ſuſpectis ſymptomatibus ſtipata, eruptio ſtatuto tempore incipit, ſed ſolito copioſior nec ordinem vulgarem partium obſeruans, nec exanthemata ſeſe vt par eſt attollunt, nec pus poſtea concipiunt, ſed eius loco ichorem acrem late profundeque erodentem. Bina eius generis exempla vidi lethalia, ſpectator vnice, non medicus, vtrumque infantum. Alterum horum puſio fuit dimidii anni, cui mater hyſterica mammas praebuit, cuiusque in cadauere nihil vitii clandeſtini apparuit; alterum puella duorum circiter annorum. Periculi imminentis iudicium ex vulnere tempeſtiue iam formari poteſt; vtquod conſueta inflammationis ſigna non prae ſe fert, ſed pallidum, planum, vel vix tumidum, absque pruritu vel dolore vel tenui ſub cuticula latice conſpicitur, et absque conſuetis in brachio vel axilla incommodis, ita vt quinto adeo imo ſexto poſt inſitionem die adhuc de infectione dubitari poſſit. Atque haec vulneris conditio ſubinde aliis iam ſeſe exſerentibus ſignis variolarum, febre, doloribus dorſi vel lumborum perſeuerat, imo depreſſum medioque liueſcens apparet. Obuiam mihimet venit eiusmodi caſus in puero anno adhuc minori, ſed iam ablactato, in quem conferre artificiales variolas me, etſi ob tenellam aetatem inuitum, oportuit, ne a fratre et ſorore, cui variolas inſeueram, inficeretur. Sexto adhuc die in hoc clauſa vtriusque brachii plaga erat, tumoris omnis fereque omnis rubedinis expers, etſi papulae quaedam tam ſuper iisdem, quam in vicinia conſpicerentur. Quae ipſa inflammationis retardatio me, a DIMSDALIO *g*) admonitum, anxium iam reddiderat. Nec immerito, vt poſtea comperi; nam variolarum magna copia inter eiulatus ploratusque trium nychthemerorum erupit, ſine conſueto alias ordine, earundemque neque rite ſeſe attollentium neque probe ſuppurantium; quae ipſae nec pepercerunt parti capillatae capitis, nec labiis, nec linguae apici. Tertio poſt eruptionem die exanthema purpurae haud multum abſimile, Anglis Raſh, incidit, quod ipſum, vtut ante eruptionem variolarum alias non inſuetum, ſub eodem tamen raro pullulat. Intumuit ſenſim facies ſub inſigni rubedine febreque haud mediocri, vt palpebrae fere clauderentur. Qui tumor ſenſim in manus deſedit. Seruaui tamen puerum clyſmatibus, cortice Peruuiano et ſpiritu vitrioli, vnde maturatio

 pu-

g) *l. c. p. 34.*

puſtularum bene ſucceſſit, calorque cum tenſione cutis dolorifica remiſit. Subiunxi ad ſeriores noxas arcendas tempeſtiuum et repetitum purgantis vſum. Naturaque ipſa ſubuenit copioſo diuque continuato puris ex dextro vulnere effluuio, et ſecretione ſaliuae copioſiori, niſi haec ipſa dentitioni adſcribenda ſit. Non vnice autem infantes huic infortunio obnoxios eſſe, duae a DIMSDALIO *h*) de adultis ample factae narrationes teſtantur. Et in hisce nullam aliam cauſam quam inertiam virium arguo, nihil neque heterogenei in primis viis neque inquinamenti in humorum maſſa offendens. Quid hanc inertiam producat in hominibus ad aſpectum ſaniſſimis floridaque aetate fruentibus, imo robuſtis, quum contra ea in aliis, pallidis, laxae compagis, debilibus hominibus, ſaepiſſime et vulneris inflammatio et variolarum eruptio et maturatio tempeſtiue laeteque ſuccedat, fateor animo me comprehendere non poſſe. In ancipiti hocce caſu totus curationis cardo ſine dubio inflammatione vulnerum ſuſcitanda vel augenda, et, vna cum hac, ſtimulo, ad febrem, eruptionem et maturationem neceſſario impertiendo, nititur. Ad purgantia efficaciora hoc fine tempeſtiue confugit praeſtantiſſimus DIMSDALE *i*), quorum vſum eius ſaltim moderamine proficuum fuiſſe, quis tam ingenuo et ab omni empirico fuco alieno viro non fidet? Quantum equidem capio, irritamentum pro febre excitanda ex hisce exſpectauit: ill. A ROSENSTEIN *k*) contra ea iis vſus eſt ſtadio febrili ad febrem effraenam moderandam, quorum tum modo me iudice tuta eſt adminiſtratio, quando febris vehementia a ſaburra primarum viarum proficiſcitur, quam ſemper tamen praeſtat ante inſitionem eliminaſſe, quam ſub febre iam emergente. An vero vbiuis ſub dicta illa vulneris conditione purgans conferat, vlterioribus experimentis conſtabit: certe anceps videtur remedium, ſi is eius delectus fit, vel ea eius doſis adhibetur, quae loco ſtimuli vel concuſſionis in ſyſtemate neruoſo exſpectatae hoc ipſum magis debilitat ſimulque inflammationem magis imminuit; quippe quum inter omnes palam ſit, mitia purgantia ad coërcendam inflammationem haud parum conferre: praetulit vero DIMSDALIVS ceteris purgantibus potionem, quam Senna Ialappaque intrant. Nonne igitur tutius, vt viribus calcar ſubdatur, emeticum

h) *Caſ. 16. 17.*
i) *l. c. p. 34.*
k) *Om Barns Sjukdomar p. 537.* inter additamenta, vt inde fere coniicias, hoc non vulgarem b. viri praxin fuiſſe, ſed admonitum amico quodam ad hoc conſilium ſubiungendum.

ticum eſt, vtquod neruos vaſaque intenſius concutit, et minorem ſemper debilitatem poſt ſe relinquit, quam per aluum purgans, et humores ad cutem teſtante diaphoreſi ſubſequente valide pellit. Multa quoque ſub hac inertia ſpondet ius carneum, alias reſtringendum, cochleare vnum vel alterum vini Rhenani, Moſchus, Camphora et praeprimis cortex Peruuianus. Quibus tamen praeferendum iudico ſinapiſmum, vel, ſi cum aetate prouectioribus res eſt, veſicatorium, quoniam citius haec vires erigunt, mox ſub ambiguis iſtius ominis notis imponenda. Ipſum inſitionis vulnus pro veſicatorii applicandi loco eligerem, niſi metus dehortaretur, ne ex connubio miasmatis varioloſi cum cantharidibus pertinax vlcus enaſceretur, quod inſitione variolarum veſicatorii ope peracta aliquando accidit. Suris igitur veſicatorium vel plantis pedum epiſpaſticum imponendum. Simplicium horum ſtimulantium alterutro obuiam ſubnaſcituro alias periculo iri poſſe, confidentia haud mediocri perſuadeor.

Alia cauſa ſiniſtri poſt inſitionem euentus, dum nullus eius metus ſuberat, continetur diatheſi putrida ſubito emergente. Miratus iam eſt ill. CAMPERVS *l*), vndenam fieret, quod virus varioloſum febrem putridam tam ſaepe prouocaret, a varioloſa tamen diuerſiſſimam. Rarius quidem longe enaſcitur in inſititiis variolis, quam naturalibus: dolendum tamen connubio alieni huius inquinamenti adhuc ſubinde poſt inſitionem locum fuiſſe, quod ipſum adeo intermixtae petechiae vel variolae nigrae declararunt, nec febris ſuppuratoria, confluentes praecipue excipiens, hocce connubio caret. Bis in infantibus aliorum curae demandatis et perfectiſſima ſanitate ante inſitionem gauiſis, petechialem febrem vidit CAMPERVS. Aliud exemplum et quidem lethale pueri ſeptennis ſpecie ſaniſſimi, a ſe inſitioni ſubmiſſi, ſiſtit b. LVDWIGIVS *m*). In iſto d. 12. puſtulae nigrae eruperunt, quibus etſi infuſum corticis Peruuiani et radicis Serpentariae Virginianae mox opponeretur, ſucceſſerunt tamen deiectiones aluinae crebriores et tanta reſolutio ſanguinis, vt hic ipſe ex ore et naribus proflueret, et puer d. 14. animam efflaret.

Non dubito porro vermes, nominatim lumbricos, inter clandeſtina corporis vitia collocare, quae ſubinde ſpem omnem ſalutis fruſtrantur.

Hi

l) *De emolumentis et optima methodo inſit. variol. p. 8. ſq.*

m) *Progr. de contagio variol. p. 7. ſqq.*

Hi ipſi, quum in plerisque morbis mutare decurſum peioremque reddere ſoleant, non mirandum, quod eandem in variolis nequitiam exerceant. Nec vlla alia potuit erui mortis cauſa in duobus pueris, naturalibus variolis correptis iisque paucis, mitiſſimis, beneque ſuppurantibus, quam lumbricorum copia poſt mortem, puſtulis iam ſiccescentibus ſub conuulſionibus obortam, in inteſtinis reperta *n*) Memorabile tamen, quod quidam varioloſi, moleſtos iſtos hoſpites licet apud ſe fouentes, impune tamen eos ferant; prout ipſe de epidemia a. 1767. heic graſſata in aduerſariis notaui, quamuis infantum haud pauci verminantes tum variolis obierint, cauſa forſitan longe diuerſa, alios tamen, vermibus correptos leuem modo morbum fuiſſe expertos. Quaenam tantae effectus diuerſitatis cauſae? An copia vermium ſubinde accuſari potuit, vel inſignis eorum viuacitas? an aliquando ſenſilitas ſubfuit inteſtinorum ſubtilior, conuulſiuis motibus fauens? An ſubinde a motu reptatu vel roſione vermium nerui quidam affecti, qui plus commercii cum pulmonibus vel corde habent? In harum cauſarum aliqua ratio quoque ſine dubio latet, quod quidam ſub inſititiis variolis verminantes grauius, alii mitius vel plane non afficiantur. Ipſe memini, me inſeuiſſe variolas puellae duorum annorum optimo ſucceſſu, etſi vermes foueret, anthelminticis praeparationis tempore non obſecundantes, quorum vnus tertio eruptionis die mortuus, alius poſt datum ſub finem morbi purgans, viuus ſeceſſit. Similem immunitatem plures alii in morbo arte producto obſeruarunt; vnde quidam inſitores audaciores facti praeſentiam vermium non curant, nec, prout prudente olim conſilio factum fuit, euerrendis antea iis intenti ſunt. Ne vero credas nouiſſimam inſitionis methodum peculiarem quandam vermibus praeſentibus praerogatiuam habere, binas huc transferre hiſtorias *o*) operae pretium eſt. Altera ſpectat ad puerum quinquennem, qui, licet viginti puſtulae modo eaeque bene ſuppurantes numerarentur, caro et ſtupore haud mediocri tentabatur et triſmo; altera ad infantem lactantem, iam tertio ab inſitione die febrientem, dein confluentibus variolis mulctatum, quibus ſuccubuit, cauſa praecipue verminoſa, vt ſymptomata vulgaria et deiectio vermis magni edocuerunt.

Me-

n) COTVNNI *de ſedibus variol. p. 56. ſq. p. 66. ſqq.*
o) DIMSDALE *l. c. p. 116. ſqq. p. 135. ſqq.*

Memorat inſuper colluuiem bilioſam primarum viarum DIMSDALIVS *p*), quae aliquando, etſi valde raro incidit, et valetudinem inſigniter labefactans vomitiones eruptionis ſtadio excitauit. Fomitem bilioſum declarauit tartarus emeticus datus, qui et emeſin excitando et aluum mouendo et modice ſudorem pellendo profuit. Aluo exinde non bene ſuccedente ſubducere eam cathartico viſum, et eruptio ſubſequens aegritudinem hanc omnino diſpulit. — Fateor mihi non ſatis probabile videri, colluuiem hanc poſt inſitionem fuiſſe collectam, ſed ante eam, qui tamen impurus fomes eiusmodi eſt, vt ſuis ſignis cognoſcatur, et tolli antea poſſit. Quod ſi neglectum fuerit, ſuppetias dictas prodeſſe quisque facile largietur.

Id igitur ex demonſtratis iſtis clandeſtinis nocendi cauſis ſatis euinci arbitror, felicem inſitionis exitum non apud omnes et ſingulos, ſimplicitate vnice artis, aërisque liberi et frigidi commeatu contineri *q*).

In noua inſerendi variolas methodo moleſtum eſt, quod ſeriores iteratique puſtularum prouentus nonnunquam contingant, qui quibusdam rei ignaris imponunt, vt de morbo recidiuo querantur. Semper tamen intra tempus decurſui variolarum deſtinatum coërcentur. Prior tempeſtiue ſuoque ſtadio obtinens eruptio ſolet in hiſce caſibus poſt febrem etſi praeuiam eſſe pauca, nec puſtulae rite ſuppurant, aegro ceteroquin bene ſe habente. Hancce morbi lenitatem facile aliquis tum naturae vel artis beneficio tribuere poſſet, et, loco ſuppurationis variolarum, tanto largius ex vulneribus puris effluuium exſpectare: ſed ecce, quum omnia in vado eſſe credantur, noua exanthemata pullulant, ſubinde priſtinis copioſiora, et repetitis nonnunquam vicibus per plures dies. Praecedit haecce febris priori aliquando fortior cum ſymptomatibus conſuetis, ſubinde ne cephalalgia quidem prius moleſta eſt: ipſae vero variolae iſtae ſuccenturiatae vel areſcunt absque pure vel modo poſt illud conceptum. Patet igitur euidentiſſime, miaſmatis partem remanſiſſe adhuc in

p) *l. c. p. 42.*

q) Ita quidem b. WAGLERVS in verſione libri Gattiani *n. Betracht. üb. d. Verfahr. bey d. Inocul. d. Blatt. p. 140.*

in corpore, quae viribus nouis collectis critice ad cutem exundauit. Qui opprobrio hocce vertunt inſitionis arti, perpendant in naturalibus variolis iisque copioſiſſimis ſaepiſſime virus hocce ſuperſtes pulmones vel alia nobiliora viſcera interna vel oculos vel glandulas, vnde bubones moleſtiſſimi, petere; nec rarum eſſe, quod ſecundum vulgarem per fila inſerendi artem, exanthema pruriens, quod ſcalpendo acre liquidum effundit, ſuccedat, niſi tempeſtiuis purgantibus et potu demulcente illi obuiam eatur. Quum tamen noui iſti prouentus ad anomalos caſus referendi, et negligentia varia inde mala conſequi queant: diſpiciendum eſt, quibusnam cauſis debeantur et quibus modis facile iisdem praeuerti poſſit. Iam ſupra (*Sect. I. p. 10.*) indicaui, probabile eſſe valde, aëris frigidi iuſto liberiorem vſum in culpa eorum ſaepe eſſe, quae tanto manifeſtior, me ſaltim iudice, ſi ſub eruptionem ipſam frigori homo pateat. *r*) Accuſandae et diaeta nimis nutriens et exercitationes fortiores corporeae; nempe ii praecipue haſce recrudeſcentes variolas experti ſunt, qui lenitate morbi capti, iuſto praecocius ad ſuos negotiaque priſtina reuerterunt. *s*) Sed et aluum non ſatis per morbum liberam, pro cauſa huius phaenomeni habeo, inductus caſu ſingulari, in quo tamen pars culpae forſitan in nimium corporis motum coniicienda. Eſt hic ipſe caſus, quem ampliori ſermone me deſcripturum ſupra pollicitus ſum, filii cel. Profeſſoris PEPIN.

Inuitauerat me ad inſitionem in filio ſuo annos octo nato inſtituendam parens ipſe, de beneficio huius artis perſuaſus, nec nuperioribus infauſti ſucceſſus exemplis turbatus, nec vanis aliorum vel ignorantia vel mala mente peccantium auocationibus. Etenim alii praetenderunt periculum, ne morbus per vrbem diſpergeretur, alius effluxiſſe iam tempus inſitioni idoneum, etſi medio Maio degeremus, rel. quas aniles perſuaſiones facile fuit ad refutandum. Quin pater praeſtantiſſimus filiam pariter ſuam Cellis degentem huc arceſſiuiſſet, vt vna arti ſubiiceretur, niſi ipſe conſuluiſſem, vt curae eximiorum ibidem commorantium medicorum eam

r) Conf. RVSTON'S *Eſſay on inoculation for the Small-Pox p. 80. ſqq.* BROMFIELD *Thoughts concerning the preſent peculiar method of treating perſons inoculated for the Small-Pox p. 30.*

s) DIMSDALE *l. c. p. 51. ſqq.*

eam relinqueret. Puer iſte omnibus notis ſanus fuit praeterquam quod pallidam faciem gereret, bene appetens, reſpirans, egerens, dormiens, viribus aliis eiusdem aetatis infantibus fortior. Quoniam vero infantes copioſiori eſca facile ſordes in primis viis contrahunt, praeſcripſi illi mixturam blande purgantem, per aliquot dies ingerendam. Nihil tamen in diaeta mutaui, carneum cibum modo interdicens, eumque ſerio admonens, quoniam curſui ponderumque grauiorum geſtationi indulſit, vt a nimio corporis motu et exaeſtuatione abſtineret. Hic licet commercium cum varioloſis epidemia anno antea graſſante habuiſſet, ab infectione tamen tum immunis manſerat. D. 1. Iunii a. 1778. inſeui illi variolas, tempore, quo Gottingae variolae omnino defuerunt, et in vicina vrbe, Nordheimi, ceſſare inceperunt, idque mane in vtroque brachio ſolito loco, filo ab amico mihi per veredos miſſo, recenti et probae indolis, quod modo pellicula bracteariis vſitata nonnihil madefacta faſciaque obuoluta texi. Mox vero poſt primam inciſionem, quae vt altera vix guttulam ſanguinis prouocauerat, manifeſte impalleſcere coepit puer, deliquio animi proximus, etſi ſui adhuc conſcius et Lauendulae ſpiritu egregie refectus. Interrogatus de valetudine reſpondit caput ſibi dolere lecticaeque incumbendi deſiderio trahi. Sed aceto vini temporibus illito et olfacto et infuſo Theae cyatho potato mox hilaritatem priſtinam viresque recuperauit, ſurrexitque, vt et veſperi in horto plauſtellum trahentem eum inuenirem. Cauſa imminentis huius deliquii animi terror fuit, quem muccinio ante nares in proximo conclaui ligato conceperat, quod ROSENSTEINIO ſuadente ad infectionem per nares vitandam, ſed ab adiutore citius quam par eſſet, admotum. Cubile, in quo illi, praecipue per morbum, commorandum, ſpatioſum erat, occidentem ſpectans et vtrinque cum aliis conclauibus commercium habens, vt igitur et frigidiuſculus ibi aër eſſet et pro lubitu renouari absque noxia eiusdem perflatione poſſet. Per decurſum autem huius inſitionis eadem obtinuit tempeſtatis inconſtantia, quae vulgaris Gottingae eſſe ſolet. Nam, poſt dies frigidos et pluuioſos multos, inſitionis die ad gr. 68. Fahr. calor in cubili aegri aſcenderat, per ſubſequentes dies temperatior, febris autem die primo et ſecundo iterum increſcens ad gr. 70. imo 74. vsque, ſenſim iterum ſequentibus diebus ſubſidens ad gr. 60. Pediluuia tepida alternis diebus ante febris initium adhibita. Ante eruptionem conceſſi quoque commorationem in atrio et horto, modo in vmbra ſubſiſteret. Quae ſecun-

do die conſpecta rubedo vulnerum manifeſtior fuit tertio, quo fila exemi, praeprimis in dextra plaga, quae demto filo hiauit et ſubhumida apparuit. Tum et nonnihil albida lingua. Quarto die dextrum vulnus ſiccum omninoque cruſta tectum, ſed rubrum, non vero pruriens vel dolens, nec ſub contactu, attamen nonnihil durum; ſiniſtro omnino pallido, vt conſtaret, recrudeſcere non amplius poſſe. Remiſerat calor aëris p. m. hoc die vsque ad gr. 61. Ratio vulnerum quinto die eadem, praeterquam, quod quibusdam dextri particulis rubedo paullo magis dilataretur, et hoc nonnihil criſparetur, vix ſub contactu duriuſculum. Mane diei poſt inſitionem ſexti efficacitas inſitionis adhuc in ambiguo viſa fuit. Nam nulla humiditas vulneris dextri, rubedo non magis ampliata, nihil ſtigmatibus ſimile in vulnere, halitus oris bonus, ſanitas hucusque optima. Attamen prurire nonnihil vulnus narrauit aeger, et axillam eiusdem lateris compreſſam nonnihil dolere, qui dolor ſubſequentibus diebus acutior. Imo veſperi me vocat pater, ſignificans poſt prandium filium, de doloribus dorſi conqueſtum, lectum occupaſſe, et inde ab hora ſeptima laboraſſe febre. Et hac quidem vere laborauit, quum paullo ſerius aduenirem, ſimulque capitis dolore cum oris ſapore ingrato. Dormiuit tamen bene noctu ſubſequente. Febris blandae veſtigia plura per tres proximas dies percepta, noctu praeſertim, per diem vero nonniſi per interualla, tuncque ſemper mitior euaſit, quando extra lectum ſeſe contulit, id quod ipſemet ſponte concupiuit. Secundo febris die foetorem ex ore moleſtum ſparſit, quaſi a ſuppurantibus variolis, linguamque albis ſordibus tectam obtulit. Et iam tum quoque formari coepit orbiculari rubedine puſtula in inferiori plagae dextrae extremo, quae proximis diebus ad maturitatem ſine dubio perueniſſet; niſi contriuiſſet eam aeger. Nam pruritus plagae aegro haud exiguo incommodo. Ad coërcendam febrem nulla re praeterquam potu acidulato, cum ſaccharo copioſe ingerendo, et mora extra lectum, opus fuit. Cibi appetitus inter haecce non imminutus. Sub finem tertiae diei febris iam aliquot ſtigmata varioloſa in facie pater obſeruauerat. Ipſe quarto die abſente omnino febre eorum aliquot diuerſae magnitudinis et incerti numeri in facie conſpexi, et duo maiora ad antibrachii extremum anterius, quae ipſa et pruritum excitarunt. Hunc ipſum diem reliquis temperatiorem, ſerenum tamen, totum extra lectum conſumſit, quin, quum quaererem illum poſt meridiem cum patre, per feneſtram in atrium transuolauerat,

inten-

intentus variis ludis, motum corporis fortiorem requirentibus. Huic exceſſui vt praeuenirem, ſedulo iniunxi, vt die quinto (pergo computare ab initio febris) in cubili retineretur, ceterum ſaniſſimus, quo ipſo tres circiter variolae in facie prurientes, binae in antibrachio, tres in ſcapula dextra tantummodo ſuperſtites. Hasce paucas ſperabam ad probam ſuppurationem peruenturas, ſicque totam ſcenam tranſituram. Aſt inexſpectato noctu diei ſexti, licet ad mediam noctem bene dormiuiſſet, expergiſci, ſeſe agitare et febrire manifeſte iterum coepit, quae febris per tres dies per interualla durauit, priori longe fortior et lecti appetentiam aegro ciens, altera nocte tam vehemens, vt deliraret, et horrida facie ſurgere e lecto conaretur, cum lingua ſordida ſaporeque illi valde ingrato. Sponte querebatur de dolore axillae. Phaenomenon aliud vere ſingulare ſeſe paullo poſt initium febris huius ſecundae adiunxit, ptyalismus, tam largus, vt ipſe vas pro excipienda ſaliua deſideraret, et libram circiter eius dimidiam per dimidium diem exſpueret; decreuit ille verſus noctem ſecundae diei febris recrudeſcentis, vt tamen die poſt ſubinde erumperet. Ad mixturam temperantem confugere tum oportuit. Cauſam recidiuae febris initio nullam aliam obſeruationibus DIMSDALII inſiſtens agnoui, quam nimium corporis motum. Dein vero in obſtructionem aluinam partem culpae reiiciendam reperi. Nempe, etſi mihi de alui ratione quotidie ſciſcitanti aeger praecedentibus diebus reſponderet, ſemel bis vel ter ſolutam, quod praeſente ſella perforata tanto facilius credi poſſet, dein reſciui per aliquot dies obſtructam fuiſſe, et famulantem ancillam deceptam fuiſſe aegro in latrinam atrii alui egerendae cauſa, vt retulerat, diſcurrente. Clysma igitur mox applicandum curaui, quod copiam excrementorum durorum elicuit. Subiunxi dein mixturam purgantem. Vulnus ſenſim vmbonem eryſipelaceum notabili diſtantia ſparſit, medio fuſco pellucens et quaſi intropreſſum, veſiculis minutis circumdatum. Compreſſum aliquid puris limpidi per aliquot dies emiſit. Quarto poſt nouam iſtam febrem die, poſtquam puſtulae ex priori febre iam exaruerant, nouae paucae iterum emerſerunt, bene acuminatae. Harum quasdam dein contriuit, aliae ſponte diſparuerunt, adeo vt ad finem nonniſi vnica in gena ſupereſſet, ſecundaria febre orta, et in omnibus periodos ſolitas variolarum obſeruans, egregie ſuppurans. Eryſipelas brachii diſſipaui aqua frigida applicata. Alere ſuppurationem vulneris vnguento digeſtiuo tentaui, ſed fruſtra: omiſſo vero

 vn-

vnguento plaga pauxillum puris craſſi per aliquot dies, dum premebatur cruſta illam obtegens, emiſit, donec inde a die decimo ab initio febris computato omnino exareſceret, cruſta aliquot dies poſt decidente. Per tres hebdomades poſtea me ſuadente ptiſanam ex radice Chinae, potus vulgaris loco, bibit et bis aluum purgante ſollicitauit. Sicque rediit priſtina ſanitas, qua ipſa adhuc eaque optima et conſtante vtitur.

Conſectaria quaedam paucis ſubiungere huic hiſtoriae refert, eo ordine, quo res ipſae narratae a me ſunt. Exemplum praebet illa, terrorem non multum damni apud infantes ſecum ferre, modo cauſa terroris non diu alatur. Id ſi de puero octo annorum, deliquio adeo animi proximo, valet, tanto magis de infantibus aetate minoribus locum habet; hinc ſuperfluum, inſtrumentis artificioſis aciem ferramenti, terroris vitandi cauſa, recondere velle. Iterati variolarum prouentus frigus non eſſe vnicam cauſam, inde liquet, quod et febris et eruptionis ſtadio temperies aëris in hoc caſu contingeret iuſto potius calidior, quam frigidior. Inſitionis effectus heic praecox haud parum fuit, vtpote quum quatuordecim horis citius, quam alias ſub accelerata miaſmatis actione, hoc eſt ante finem ſexti diei, febris ingrueret. Singulare eſt, quod ſub praecoci iſto morbi exordio ſigna effectus in vulneribus tam exigua eſſent, tamque ſero ſeſe manifeſtarent. Iuſtius autem merito ptyalismus ille ſub ſecundaria febre erumpens me moratur, qui in variolis adeo naturalibus nonniſi apud adultos, (quum infantes ſine dubio ſaliuam deglutiant, vnde diarrhoea) et quidem ſub copioſa exanthematum eruptione obtinet, qua caput in tumorem attollitur et interiora oris ſimul variolis obſidentur, vnde glandulae ſaliuales ad vberiorem ſecretionem ſtimulantur. Negauit ill. CAMPERVS *t*) hanc ipſam eſſe criticam, quoniam in inſititio morbo, in quo paucae vel nullae puſtulae ſint, non contingeret. Caſu tamen a me prolato contigit, quo ſtimulo ſuſcitata, equidem non dixerim. An ſapor ingratus oris ſecretionem ſollicitauit? vix probabile, nam ſordes oris claudunt potius ſaliuae vias, quam aperiunt, an potius ipſi ſaliuae alluenti aliquid infuit, quod moleſtum ſaporem creauit? Operae pretium eſt, explorare, an infantes, qui abſque infectione cum varioloſis impune in epidemiis adeo varioloſis commercium habuerunt, mitius morbo inſititio afficiantur, quam alii, prout in

t) *l. c. p. 11.*

in hoc caſu fuit. De naturalibus variolis exceptiones quasdam huius rei noui, vt adeo lethales euaſerint. *u*).

Et hoc quidem penſum (quod tertium et vltimum eiusdem argumenti inſequetur) indicendae panegyri quatuor honoratiſſimorum et doctiſſimorum Candidatorum praemittere iuuat, qui, me brabeuta, honores, quoad academicam poteſtatem in arte noſtra ſummos, conſequuti ſunt. En ſingulorum vitae hiſtoriam, proprio cuiuslibet calamo conſcriptam.

I.

MATTHIAS A PAECKEN

PETROPOLITANVS.

Anno 1755. Petropoli natus, Patrem veneror CHRISTIANVM A PAECKEN, *Ruſſorum Imperatrici a Conſiliis Collegii Medici et ſummorum tribunalium, Matrem vero* EVAM, *ex gente* NEVMANNIANA *natam. Patrem non modo veneror auctorem vitae, ſed quod magis eſt, ingenii et morum formatorem. Ipſe, ad vigeſimum aetatis meae annum linguarum doctarum et nunc vſitatiorum, Matheſeos, Phyſices, ceterarumque quibus iuuenilis aetas impertiri debet diſciplinarum, fuit mihi Praeceptor. Tantis cumulatum beneficiis et ad altiora, quibus me deſtinauerat, ſtudia iam paratum, anno 1775. me Berolinum miſit, vt ibi prima in arte medica iacerem fundamenta. Per biennium et quod excurrit, Anatomiam, Phyſiologiam et artem obſtetriciam me docuit cel.* WALTHER. *Operationes chirurgicas in cadaueribus inſtituendi fuit mihi occaſio duce cel.* HENKEL. *In primis autem veneror illuſtrem Senem,* GLEDITSCH, *meorum ſtudiorum optimum moderatorem, Materiae medicae, et Botanicae Praeceptorem dilectiſſimum. In Pharmacologia et Chemia contigit mihi felicitas adeundi ſcholas celeberrimorum virorum* GERHARDI, BELLII, *et* ACHARDI. *Initio anni praeteriti iuſſu optimi Patris celeberrimam petiturus Muſarum ſedem Gottingam me contuli: vbi iura ciuis academici Magnificus* KVLENKAMP *mihi dedit. Pathologiae, Semiotices, Therapiae doctrinas ex ore pie per totam*

n) Conf. *Fortſättning af Provinc. Doct. Berättelſer* 1765. p. 11.

tam vitam colendi, cel. BALDINGERI, *hauſi: hoc moderatore clinicis quoque interfui laboribus. Botanicen et morbos infantum docentem audiui cel.* MVRRAYVM. *Me, cel.* WRISBERGII *in Anatomia et arte obſtetricia praelectionibus interfuiſſe, gratiſſima ſemper recolam mente. Cel.* RICHTERVM *in Chirurgia manuali et medica, Therapia, et in doctrina de morbis oculorum, exoptatiſſimum habui Praeceptorem. Hiſtoriam naturalem docentem audiui excell.* BLVMENBACH.

Reddimus iam illuſtri parenti filium, in cuius ingenio formando et ipſe deſudauit, nouis doctis ſuppetiis locupletatum. Eum enim ſeſe in examine praeſtitit generoſiſſimus vir, qualem decet ad ius adſpirantem valetudinem humanam dirigendi. Nec fruſtratus eſt noſtram ſpem in cathedra, in qua *de ſale acido eſſentiali tartari,* de quo Suecia bene meruit, d. 21. Maii a. praeſ., ſecundum propria experimenta diſputauit, praemiſſa commentatione ſuccincta *de Tartaro.*

II.

CHRISTIANVS GEORGIVS BERG

PETROPOLITANVS.

Natus ſum Petropoli menſe Nouembri a. 1750. patre ANDREA IOHANNE, *mercatore, viro optimo, quem praematura mors non ſine magno dolore meo ante binos annos mihi eripuit, matre vero,* ANNA MARGARETHA, *e familia* MALMIANA, *quam ſuperſtitem adhuc eſſe valde gaudeo. Pater deſideratiſſimus, qui non minimam officii ſui partem educationem liberorum ſuorum cenſebat, inde a teneris primis omnis doctrinae literis, deinde vero cum adultior eſſem, Latina, Gallica, et Ruſſica lingua, nec non Matheſeos, Phyſices, et Hiſtoriarum principiis me erudiendum curauit, nec ſumtibus pepercit, vt bene ac liberaliter educarer. Poſtea cum maturus iudicarer, qui in academiam me conferrem, anno huius ſeculi 69. me Parens Halam miſit, artis medicae addiſcendae cauſſa. Ibi per annum commoratus ſum, audiuique viros in Medicina et Philoſophia celeberrimos, in Logicis et Metaphyſicis b.* TRAEGERVM *et b.* MEIERVM, *in Phyſica et Matheſi pura* EBERHARDVM, *in Oſteologia illuſtrem* BÖHMERVM. *Anno*

huius

huius ſeculi 70. me b. Patre auctore in hanc contuli Muſarum ſedem celeberrimam, vbi ab illuſtri BÖHMERO, *faſces tum academiae tenente, in numerum ſtudioſorum receptus ſum. In hac vero Academia Praeceptores nactus ſum illuſtres ac clariſſimos viros, ſiquidem me docuit hiſtoriam vniuerſalem et hiſtoriam Ruſſicam cel.* SCHLÖZER, *Phyſicam ill.* HOLLMANN, *Pathologiam phyſiologicam cel.* BLVMENBACH, *Therapiam ſpecialem morborum aeque acutorum ac chronicorum, Chirurgiam medicam ac manualem, morbos oſſium, morbos oculorum, Diaeteticam ill.* RICHTER, *Oſteologiam, Phyſiologiam, Anatomiam, artem obſtetriciam, Medicinam forenſem ill.* WRISBERG, *quo duce etiam Noſocomium obſtetricium frequentaui. Porro ſcholis interfui ſuper Materia medica, Chemia, Pharmacia, Mineralogia, beati* VOGELII, *ſuper Botanica, Materia medica, morbis infantum, ill.* MVRRAYI, *ſuper Materia medica, Pathologia generali et ſpeciali, Semiotica, arte ſcribendi formulas, ill.* BALDINGERI; *nec non collegium clinicum, cui hic Vir illuſtris praeeſt, per ſex menſes, frequentaui. Quos quidem omnes viros pie colendos pro dexterrima inſtitutione dum viuam pie venerabor.*

Rara in Germania doctiſſimo Candidato obtigit occaſio, per plures annos, in academiis, ſtudiis vacandi. Nobis ſuffecit, eum ſe geſſiſſe et in examine et in cathedra, vt dignus praemiis noſtris cenſeretur. D. 5. Iunii h. a. poſt praelectionem breuem *de vſu vlcerum artificialium*, diſceptauit *ſuper theſibus*, quas diſſertationem *de Gangraena et Sphacelo* ſubſequuturam pollicitus eſt.

III.

ALEXANDER ROESSLEIN

ASTRACHANENSIS.

Anno 1752. Aſtrachani natus, Patrem veneror F. W. ROESSLEIN, *artis chirurgicae Magiſtrum, practicum feliciſſimum; Matrem* MARIAM, *ex gente* MEYERIANA, *praematura mihi ereptam morte, lugeo. Parentes optimi, omnem in eo poſuerunt curam, vt erudirer in iis litteris, quae puerili aetati conueniunt. Non deerant Praeceptores probi et intelligentes, inter quos nominaſſe officium et pietas iubent, virum doctiſſimum* de STARCK. *Huius hoſpitio et praeceptis per triennium mihi frui*

li-

licuit. Anno aetatis 14. Petropolim petii, vt inclytam frequentarem ſcholam ſancti Petri. Hic linguarum aliarumque ſcientiarum doctrinas hauſi ex ore reuerendiſſimi BÜSCHING, *ſcholae huius Conditore et tum temporis Directore, et cel.* BECKMANNI, *nunc in Georgia Auguſta Oeconomiae Profeſſoris. Poſitis igitur hiſce fundamentis ad altiores doctrinas Argentinam me contuli, anno Seculi huius 70. et ab ill.* SPIELMANNO, *penes quem tunc faſces academicae erant, in numerum academiae ciuium receptus fui; Praeceptoribus hac in academia vſus ſum viris celeberrimis,* SPIELMANNO *in Chemia, Materia medica, Pathologia, Botanica, et duce etiam in excurſionibus botanicis;* LOBSTEINIO *in Phyſiologia, Anatome, Chirurgia, omnesque in cadaueribus operationes chirurgicas inſtitui, et in Noſocomio Gallico in viuis quotidie fere conſpexi;* EHRMANNO *in Therapia ſpeciali, nec non in Noſocomio ciuico aegros ad ipſa lecta viſitaui;* HERMANNO *in Hiſtoria naturali, et vt Metallurgiae et Hiſtoriae naturalis mineralium cognitionis plura colligerem augmenta, vicinae Hercyniae occaſionem negligere nolui, hinc per ferias autumnales Sueuiam et Heluetiam permigraui, et tam interioribus terrae abſconditam naturae fabricam, quam minerarum metallurgicas tractationes perluſtraui.* SCHVRERO *in Phyſica et Philoſophia naturali, in arte autem obſtetricia me erudiendo indefeſſum ſe exhibuit Cl.* FRIED *M. D. et obſtetricans, eoque duce tam ad partus naturales, quam praeternaturales adhibitus ſum. Inter haec non neglexi linguarum ſtudium Anglicae et Italicae, praeeuntibus* HIRSCHBERGIO *et* SCARAMVSCH. *Hiſce peractis, Georgiae Auguſtae Muſas ſalutare animo agitaui. Itaque elapſo praeterito anno Gottingam veni et a Magnifico* KVLENKAMP *ciuitatis iura conſecutus ſum. Heic ſumma mihi contigit felicitas, cel.* BALDINGERI *intereſſe praelectionibus doctiſſimis in Semioticam, Materiam medicam, methodum formulas medicas conſcribendi, atque in Therapiam. Sub auſpiciis tanti viri collegio clinico ſocius interfui. Cel.* MVRRAYVM *de infantum morbis differentem audiui, cel.* WRISBERG *Medicinam forenſem docentem. cel.* RICHTERVM, *cuius in me meritorum memoriam nulla delebit aetas, praeceptorem habui doctiſſimum et indefeſſum in Chirurgia medica et Therapia ſpeciali.*

Et huic doctiſſimo Candidato aditus per plures annos ad meritiſſimos de arte ſalutari viros vel extra academiam noſtram patuit, quem probe eum in vſum ſuum vertiſſe declarauit ſolutione quaeſtionum illi a nobis oblatarum. Ad diſſertationem de *Inflammatione* defendendam d. 23. Iunii h. a. ſe

a. ſe accinxit, poſtquam *de compendioſiſſima ratione parandi reguli antimonialis martialis cum ſalibus* breuibus egerat.

IV.

THEODORVS GVILIELMVS SCHROEDER

RINTELIENSIS.

Natus ſum Rintelii Cattorum d. 2. m. Nouembr. a. 1759. patre PHILIPPO GEORGIO SCHROEDER, *olim in hac academia Profeſſore medicinae publico ordinario, et Archiatro regio, quem triſte fatum ante hos octo annos mihi eripuit, matre vero* MARIA LVCIA *e gente* ESKVCHENIANA, *quam Deus T. O. M ad extremum vsque mortalium aetatem quam benigniſſime conſeruare velit. Qui optimi parentes religionis omnibusque iis principiis, quibus tenera aetas imbui ſolet, memet inſtrui curauerunt; mox enim, quum vix infantiae annos exceſſeram, praeceptorum domeſticorum curae traditus ſum, e quibus praecipue reuerendum* IOANNEM GVILIELMVM RAV, *nunc in Vniuerſitate, quae Erlangae floret, Profeſſorem Theologiae, cuius in me erudiendo nauatam operam nunquam pro meritis laudare valeo, nominare liceat. Qui fideliſſimi atque indefeſſi praeceptores eo me perduxere, vt ſemeſtri aeſtiuo anni* 1772, *academicis praelectionibus intereſſe inciperem, quum iam antea a. 1768. a b. patre tunc temporis Prorectore ciuitate academica donatus eſſem. Chariſſimorum parentum ſuaſu, ingeniique mei propenſione allicitus, artis ſalutaris ſtudio memet conſecraui, quam vt feliciori cum ſucceſſu addiſcerem, antea philoſophiae ſcientiis operam dedi, in quibus ſummos praeceptores habere contigit. Frequentaui praelectiones ſumme reuerendi* MILLERI *in ethicam chriſtianam, ill.* HEYNE *in antiquitates Romanas et Graecas, ill.* GATTERER *in hiſtoriam vniuerſalem, Geographiam et Taciti Germaniam, ill.* KAESTNERI *in matheſin puram et applicatam, ill.* HOLLMANNI *in philoſophiam naturalem, exc.* FEDER *in logicam, metaphyſicam, nec non ethicam philoſophicam; ſumme venerabilis* KVLENKAMP *in Homeri Iliadem, cel.* BECKMANNI *in matheſin puram, in hiſtoriam et philoſophiam naturalem, cel.* MEINERS *in veterum gentium religionem, et cl.* COLOM *in linguam Gallicam; quos omnes praeceptores habuiſſe, eſt ſane quod mihi gratuler. Quibus ſcientiis philoſophicis imbutus, experientiſſimorum profeſſorum medicinae, quibus ſumma me*

pie-

pietate obſtrictum profiteor, doctrinis vti coepi. Ill. nempe BALDINGERVM, *cuius in me merita nulla vnquam delebit obliuio, Pathologiam et Semioticam, tam generalem quam et ſpecialem, ac Pharmaciam eruditiſſime docentem audiui, nec non collegio clinico ſub illius auſpiciis florenti per aliquod tempus interfui. Ill.* MVRRAY *praeceptorem veneror exoptatiſſimum in addiſcenda Botanica, et Materia medica; eundemque de viribus medicamentorum, de inſitione variolarum, de vermibus et de venenis, nec non de infantum morbis doctiſſime diſſerentem audiui; atque excurſionibus botanicis ſub eius auſpiciis inſtitutis frequentiſſime interfui. Ill.* WRISBERGII, *fautoris atque praeceptoris ſumme colendi, praelectiones in Phyſiologiam, Oſteologiam, Anatomiam, artem obſtetriciam, et medicinam forenſem, cum optimo fructu frequentaui, nec non eo duce cadauera diſſecui. Inſignem etiam vſum percepi ex praelectionibus doctiſſimis ill.* RICHTERI, *viri optime de me meriti, quem Therapiam ſpecialem, Chirurgiam manualem et medicam, doctrinam de oculorum et oſſium morbis, nec non praecipuas regulas diaeteticas docentem audiui. Interfui quoque praelectionbus cel.* GMELIN *in Chemiam theoreticam et experimentalem, cel.* BLVMENBACH *in Pathologiam cum Phyſiologia iunctam, et Oſteologiam, et cel.* STROHMEYER *in Therapiam generalem; nec non cl.* GLANDORF *in lingua Anglica addiſcenda duce vſus ſum. Quibus omnibus exoptatiſſimis praeceptoribus pro tot tantisque in me collatis beneficiis gratias quas poſſum maximas ago atque perſoluo.*

Succeſſit Iſtis diſputationis ſollemnitate, licet ſcrutinio medico prior, pereximius hic Candidatus, quem, poſt exploratas communique ordinis medici laude probatas in examine vires et eadem alacritate et eruditione defenſam d. 10. Iulii h. a. *ſuper Pleumonidis Symptomatologia et Aetiologia* diſputationem, condecorare mihi contigiſſe publica inauguratione, tam proprio eius merito, quam ob cultam olim cum Parente eius beato, collega coniunctiſſimo, familiaritatem, haud ſine voluptatis ſenſu ſignifico. Ante ipſum conflictum curſorie *Venaeſectionis in phthiſi pulmonali vſum* perſequutus eſt.

Quemlibet vero horum Candidatorum digniſſimorum mox poſt certamen finitum in numerum Doctorum medicinae cooptauimus. Scr. Gottingae die 12. Iulii a. 1779.

(L. S.)

18

ORDINIS MEDICI IN ACADEMIA R. GOTTINGENSI
DECANI

IO. ANDREAE MVRRAY D.

MEDIC. PROFESSORIS ORD. ET HORTI R. BOTANICI
PRAEFECTI

OBSERVATIONVM
ET ANIMADVERSIONVM
SVPER
VARIOLARVM INSITIONE
SATVRA.

SECTIO TERTIA ET NOVISSIMA.

QVA

SOLLEMNIA INAVGVRALIA

ALIQVOT

DOCTISSIMORVM MEDICINAE CANDIDATORVM

OBEVNDA IN TEMPLO ACADEMICO

INTER ANNIVERSARIA INAVGVRATIONIS
GEORGIAE AVGVSTAE SACRA

SIGNIFICANTVR.

GOTTINGAE,

Typis JO. CHRIST. DIETERICH,

1779.

DE

INSITIONE VARIOLARVM.

SECTIO TERTIA ET NOVISSIMA.

Pergo in defectibus quibusdam inſitionis variolarum artis perſtringendis, ad quos in amplo iſto numero, quem aduerſarii illi exprobrant, minus ſollerter, quam rei grauitas poſcit, reſpicitur, qui ſi abeſſent, praeſidiorum in tutelam vitae humanae datorum equidem praeſtantius hoc ipſo nullum agnoſcerem, diuinius nullum.

Aliud igitur eius incommodum, quod tamen medico eam adminiſtranti magis quam aegro infeſtum duco, hoc eſt, quod temporis interuallum, inter encheireſin inſitionis et febrem ſubſequam praeterlabens, ſaepe inſigniter variet, ita vt vel febris anticipet conſuetiſſimum exordii ſui terminum, vel ſolito ſerius ingruat. De ipſo vero hocce termino auctores alias graues diſſentire, res ingrata eſt. Vt exempla afferam, ill. TISSOTVS *a*) quinto die, plerumque ſexto, nonnunquam tardius, morbum capere initium ſuum indicat. Qui primo non ante octauum ingruere exiſtimauerat ill. A SCHVLZENHEIM *b*), ſerius

a) *Inoculation iuſtifiée p. 70.*
b) *Om Koppors Ympande p. 65. 73. not. bb.*

rius vlteriori experientia ductus neminem ante ſextum diem poſt inſitionem febre affici, nec ante nonum emittere exanthema, declarauit *c*). B. A ROSENSTEIN ſecunda editione *d*) libri ſui de morbis infantum initium morbi ad ſeptimum vel octauum diem reſtrinxerat, tertia autem *e*), quinto adeo incidere poſſe, largitur. Ita et L. B. A DIMSDALE ſeptimo vel crebrius octauo diei initium febris adiudicat *f*), faſſus tamen *g*), ſubinde illud multo praecocius imo nonnunquam longe ſerius contingere. Quae igitur antea tanquam falſae reiiciebantur cl^mi^ LE DVC *h*), de ſe ipſo iam tertio die poſt inſitionem aegrotante et de aliis, circa praematurum inſultum narrationes, iam firmamentum quoddam recuperant, etſi non negem, me adhuc de veritate caſuum, quibus iam primo die vel ſecundo aduenîſſe refert, haud mediocriter dubitare. Similiter ſerotini morbi varia leguntur exempla, quorum plura ſiſtit KIRKPATRICK *i*), ſcilicet eruptionis die 14. vel 17. factae, item febris 23., quin imo, quod vix credibile, poſt vndecim modo hebdomades incidentis. Ill. ACREL *k*) ſemel die II. febrem exortam obſeruauit. — Optio igitur (ſi praematuri maxime inſultus a LE DVC relati, et ſeriſſimi KIRKPATRICKII nulla habenda ratio), inter diem 5. et 23. relinquitur. Omnium caſuum mihimet obuiorum, praecociſſimus eſt in Sectione ſecunda *l*) a me dictus, quo horis ad minimum 14, prodromis quibusdam ſignis non ſimul computatis, ante finem ſexti nychthemeri ſeſe exſeruit febris. An pus vetuſtius (quod de eo filis excepto inprimis valet) ſerius excitet febrem recenti, vt variae obſeruationes et ſerior germinatio ſeminum vetuſtiorum plantarum edocere videntur, vel citius iuſto aut tardius per decurſum morbi collectum pus febrem acceleret aut retardet, an potius hoc a diatheſi corporis dependeat: hic non disquiram. Equidem vtrumque in cauſa eſſe poſſe arbitror, nam etiamſi eodem pure

c) *Fortſättn. af Prov. Doct. Berätt. p. 11.*
d) *Underrättelſer om Barnsjukd. p. 178.*
e) *l. c. p. 192.*
f) *Inoculating for the Small-Pox p. 32.*
g) *l. c. p. 47.*
h) *Diſſ. de Byzantina variol. inſitione L. B. 1722. §. 26.*
i) *Analyſis of inoculation p. 102. Cfr.* A SCHVLZENHEIM *om Koppors Ympande p. 72. not. bb.*
k) *Fortſättn. af Prov. Doct. Berätt. p. 15.*
l) *p. 10. ſqq.*

re eademque hora pluribus variolas inſeramus, nihilominus tamen nonnunquam horum quidam vno vel altero die tardius reliquis febrire incipiunt. Quicquid vero horum ſit, haec termini diſcrepantia ſubinde in ambiguo medicum relinquit, quando mitis morbi euentus, is infectioni naturali an inſitioni debeatur; item, quod res maioris longe momenti, quando infauſte res poſt inſitionem ceſſit, qualis harum cauſarum ſubfuerit. Potuit enim iam ante inſitionem vel maiori vel minori interuallo ſponte irrepere, vel poteſt mox poſt inſitionem peractam eamque irritam infectio naturali via fieri, quae ſi ſiniſtrum euentum capiat, famae inſitoris inſidias ſtruit. Si terminus emergentis febris conſtans eſſet, facile tolleretur dubium. Vulneris facie tolli non poſſe dubium, inde patet, quod nonnunquam primis diebus eius exigua ſit mutatio, effectu etiamſi ſuo encheireſis non defraudetur. Tanto igitur magis neceſſarium eſt, tam ante quam poſt illam ſummo ſtudio contagium vitaſſe. Ad praerogatiuas fluidi puris hoc quoque pertinet, quod citius febrem prouocet citiusque decurſum totum morbi finiat.

De opportunitate corporis humani ad contagium ſuſcipiendum paucis diſſerendi caſus quidam ſingularis anſam praebet. Notum eſt, multos, pluries licet inter varioloſos absque infectione verſatos, inopinato tamen alia occaſione data morbo hocce corripi; ita et multos inſitionem primam vel ſecundam eludere, qui tertiam tamen efficacem experiuntur, etiamſi idem pus effectum in aliis deſideratum praeſtiterit. Id quod filis adhibitis haud raro contingit. Sed rarius accidit, quod pus per vulnus immiſſum vel in loco inſitionis notabiles mutationes producat, quorſum non ſolum rubedo, ſed et exeſio et ſuppuratio vulneris, maculae vel puſtulae in vicinia, eryſipelas, cruſta vulnus tegens, pertinent, vel remotius in corpore molimina varia febrilia excitent, ſed praeter opinionem ſine cauſa manifeſta iterum diſparentia, absque vlla ſubſequa puſtularum eruptione. Subinde febris orta, ſed interrupta per aliquot dies, dein rediens cum exanthematum ſatellitio *m*); quam vero conditionem a praeſente, de quo hic ſermo eſt, remoueo. Ita nec hic vrgeo leuem illam per vnum vel alterum diem durantem vulnuſculi inflammationem, quae in hominibus a procliuitate ad variolas omnino alienis,

 vel

m) v. *Hiſtoria* mea *inſit. variol. in Suecia p.* 115.

vel iis, qui iam ſuperarunt variolas, apparet, quae quidem ipſa in hisce quoque filis pinguedinoſisque adhibitis intenſior fit, ſed apud omnes et ſingulos ſine aliis ſymptomatibus, coaleſcente mox vulnere, diſſipatur. En igitur hiſtoriam ipſam.

A. 1777. d. 30. Aprilis per vulnus in vtroque brachio filum pro inſitione applicui puellae trienni, tenellae et ad lacrymas pronae, nulla ceteroquin alia aegritudine quam abdominis intumeſcentia et nonnullis tineae capitis reſiduis tentatae, cui et poſtea obnoxia fuit. Sororem eius et cognatam eadem hora eodemque filo encheireſi ſubmiſi, eo effectu, vt in hac ſueto tempore morbi ſigna ſeſe efferrent, in illa vero et ſecundum experimentum filo alio in aliis efficaciam comprobante inſtitutum inane eſſet, nec niſi tertium pure liquido ſuccederet. In puella, de qua hic ſermo, vberius ſanguis effluxit, etſi plagae non profundae. Calor conclauis ſeptentrionem ſpectantis per totum morbi tempus inter gr. 60. Fahr. et 64. ſubſtitit. Quoties tempeſtas ferret, liberam horti vicini auram illi conceſſi. Biduum poſt inſitionem eximens fila (quae modo extra limites vulneris ſtriis Emplaſtri Anglicani ex Ichthyocolla firmaueram) vtrumque vulnus aliquantisper rubrum vidi, minus vero ſiniſtrum, quod tamen duobus locis papula aciculari notatum, item vna remotius pollicis ſpatio; dextrum pallida cruſta tectum. Catarrhalia aliquot ſymptomata inter haec per aliquot dies ſenſit, praecipue raucedinem, ante ſextum diem ceſſantia, et ceterum nullius momenti. Quarto die vtrumque vulnus ſiccum rubrumque, prope ſiniſtrum vero inſuper macula rubra rotunda apparuit, magnitudine ſeminis Lupini hirſuti L; tum appetitus cibi ſoliti minor. Sexto die in huius ſummo extremo macula dicta ſedem fixerat, nonnihil eleuata. Septimo et in dextra plaga, quae et rubra et tumida fuit, macula, piſi magnitudinis, enata. D. nono dextra plaga largiori ambitu rubens et eleuatior, macula dicta amplior. Siniſtra geſſit ad vtrumque extremum maculam nonnihil eleuatam. Poſt meridiem gena ſiniſtra rubicunda. Et hoc quidem die puella alui deiectiones fluidas quatuor ſponte ortas habuit. D. decimo dextrum vulnus in vnam fere maculam oblongam inflammatam eleuatam degenerauit, medio albidam. Hactenus puella ſaniſſima, ſed d. vndecimo ſponte aliquoties poſt meridiem contra conſuetudinem lectum appetiit,

ſub-

ſubinde de horroribus conqueſta, et veſperi coenam recuſauit. In vtroque brachio verſus flexuram cubiti eryſipelatoſa rubedo conſpicua et maculae dictae latiores. D. duodecimo vtrumque pariter vulnus eryſipelatoſum, et dextrum labiis duris tumidis inſtructum, non quidem hucusque hians ſed diſtenſum et medio profundius. D. decimo tertio cruſta rotunda bruna tegebat dextrum vulnus, quod adhuc rubrum erat, et, vt ex maculis induſii cognoſci poterat, pus exundauerat, ſine dubio ob attritum, quem nutrix etiam animaduerterat. Siniſtrum pariter cruſta opertum, ſed duplici, tumidum in peripheria et vltra ſpatium ſesquipollicis rubrum, epidermide vicina in exigua nonnulla tubercula eleuata. Quum vero iam ſpes ſucceſſuri hoc caſu ex inſitione effectus, ſerotinarum variolarum exemplis vix ali poſſet: die decimo quarto poſt primam encheireſin, quum pus tenue ſub epidermide vulnerum lateret, linteum carptum madens pure ex plaga cognatae dictae (de cuius efficacia ex dierum calculo certus eſſe poteram) hauſto vulneri ſiniſtro impoſui; et quum die poſtero deraſum linteum carptum offenderem, idem pus apice lanceolae exceptum brachio vtrique punctura ſiue inciſione exigua extra limitem rubedinis indidi. Maduit et rubuit hoc nouum dextri brachii vulnus per binos dies, alterum paullo poſt coaluit, et poſtea dextrum quoque. Inter haec vero veterum plagarum rubedo ad diem 19. vsque permanſit, quo ipſo decreuerat notabiliter. Tandem die 27. in ſiniſtro brachio cruſta vna ſponte decidit, dein altera; in dextro autem formata quadrageſimo adhuc die tenaciter adhaeſit. Remanſerunt poſt delapſum cicatrices rotundae, adhuc ſuperſtites, eiusdem latitudinis vt cruſtae, ſub quibus formatae fuerant; harum cicatricum ſcilicet in dextro brachio vna oblonga piſo maior, in ſiniſtro duae, quarum vna inferior lentis, altera ſuperior piſi grandioris, magnitudinem aequat, conſpiciuntur.

Sic exiguam valde aptitudinem ad contagium ſuſcipiendum et fouendum poſſe exiſtere colligitur, quae tamen non habenda pro nulla, prout ſolum macrum ſtirpes profert, et ſtatura et perfectione reliquis terra fertili et ſuccoſa creſcentibus inferiores. Rubedo vulneris, maculae, eryſipelas in vicinia eius et loco remotiori, puris porro veſtigia, pruritus, cruſtae, cicatrices ab inſitionis filo absque vllis aliis ir-

ritamen

ritamentis per plagam exiguae profunditatis et longitudinis immiſſo, in infante nulla ceteroquin corruptela humorum laborante, teſtantur ſatis, non pro ſimplicibus vulneribus iſta poſſe haberi. Quid vero effecerit, vt ſerius longe coaleſcerent, et cicatrices formarent, quam aliis ſub miti adeo inſitionis effectu fieri ſolet, dirimere neſcio. Laſſitudo, horrores et cibi appetitus deficiens, quae ipſa phaenomena die vndecimo notata, ſi febris praeſentis indicia habenda, certe blandiſſimae omnium ſunt. An ſub mitiſſimis eiusmodi naturae ad euoluendum virus varioloſum moliminibus immunitas contra nouum morbi inſultum contingat, iterata inſitione optime exploratur. Nec diffido in praeſenti caſu tertio praecipue experimento, quo liquidum pus per lanceolam immiſeram, niſi verendum ſit, ne ſubinde pus varioloſum vnius hominis plus efficacitatis in vno, quam in altero exerceat. Hinc occaſione data maioris certitudinis cauſa inſitionem iterabo.

Illa denique inſitoribus moleſtia etiamnum aliquando obuenit, quod, licet infectio tempeſtiue ſubſequatur, morbique circuitus omnibus momentis voto noſtro reſpondeat, vulnerum tamen ſanatio tarde nimis nec ſine difficultate fiat. Non loquor de iis temporibus, quibus primarium ex inſitione commodum largum et diuturnum puris ex plagis profluuium reputabatur, eamque ob cauſam vulnera profunda longaque placebant, quae ipſa copia lintei carpti farciebantur, iis vnguentis obliti, quae ſuppurationem copioſam ciendi alendique vim habent. Non poterant igitur non ex fibrarum hacce multifariae naturae diſſolutione, heterogeneo iſto lintei diſcerpti immiſſo, quod vi globulum fonticuli aemulatur, et relaxantibus ſtimulantibus obſtruentibus applicatis, moleſta vlcera enaſci. Quam vana vero plerumque ſpes ſit, fore, vt, quo vberius ex vulnere fluat pus, tanto minor puſtularum numerus effloreſcat exitusque in vniuerſum tanto blandior fiat, inde iam palam eſt, quod vix antea, quam variolae ſuppurent, vulnus ſeſe dilatet, et ſicceſcentibus iisdem plurimum demum puris fundat. Millenis quoque exemplis conſtat, absque copioſa et protracta vulneris ſuppuratione variolis laetiſſime emerſiſſe aegros optimamque ſanitatem recuperaſſe. Aſt inciſiones vix guttulam ſanguinis prouocantes, quin puncturae apice lanceolae factae aliquando obſtinata vlcera eo, vbi inflictae ſunt, loco relinquunt. Dimsdalius, ſi profluuium hocce vltra ſtadium exſiccatio-

nis

nis perdurat, hoc ſingulari in corporis diatheſi (in the habit) vitio adiudicat; quale, non determinat. An humorum aliquam corruptelam intellexit, prout haud raro haec in cauſa eſt, quod vulnus, contuſio, intertrigo exigui alias momenti in vlcus foediſſimum degeneret? an ſenſilitatem iuſto maiorem corporis? an flacciditatem fibrarum inſigniorem? Sed et omnino infantes exſtiterunt ante et ſub inſitionem ceterum ſani, quibus vulnus diutius hiauit ſuppurauitque, ſenſim tamen, ſine vllius medicaminis auxilio, coaleſcens. Nonniſi inter diem viceſimum ſextum et triceſimum octauum refert cl. SCHINZ *n*), pleroſque infantes, in quibus ipſe inſitionem peregerat, vulnera coadunata, naturae quidem ſolius beneficio. Caſum iam exhibebo ab hisce eatenus diuerſum, quod praeter laxitatem fibrarum nihil vitii manifeſti aderat, in quo vero nonniſi poſt multa tentamina claudere vulnera mihi datum fuit.

Spectat hic ad puellam, quae annorum quinque eodem tempore, ſcilicet d. 30. Aprilis, quo ea, cuius hiſtoriam mox recenſui, encheireſin ſubiit, idque in brachiis ſolito loco, filo quidem, ſed absque vnguento, plagae exiguae immiſſo. Praeter naturalem fibrarum flacciditatem et puſillanimitatem ſupra annum omnino ſana, olim ad conuulſiones a vermibus prona. Poſt quadraginta octo horas, quum inſitionis fila eximerem, vtrumque vulnus iam ſuppurauit, ita vt compreſſione leui pus proflueret, aliaque in hisce effectus indicia tempeſtiue apparuerunt. Siccum tamen iterum tectumque cruſta vulnus dextrum die quarto conſpexi, ſiniſtro ſuppurationem continuante tam liberaliter, vt d. quinto faſciam circumuolutam per plures gyros humectaſſet, et die poſt manifeſte hiaret. Ob inflammationem, inſigni dolore ante febris inſultum ſtipatam, humectaui illud aqua frigida. Poſt prodroma varia febrilia ſymptomata ſeptimi et octaui diei, inter quae et exiguae quaedam maculae in facie d. octauo eruperant, verſus finem noni diei febris initium cepit. Quum non ſufficeret aqua ad mitigandam ſiniſtri vulneris inflammationem, camphoram vitello oui ſolutam d. vndecimo illiui haud ſine ſuc-

n) Verſio Eius Germanica libri Dimsdaliani, *neue Methode für die Einpfropfung der Pocken p. 31.*

ſucceſſu, quo eodem die verſus flexuram cubiti ſiniſtri exterius conſpectum eryſipelas. Febricula eamque concomitantes moleſtiae ceſſarunt cum eruptione, tanto autem copioſius manauit vulnus ſiniſtrum, tantoque magis hiauit, dextro quidem pus formante, quod tamen die decimo nono primum effluxit, initio parce dein copioſius. Variolae erant paucae ad ſummum ſeptuaginta bene ſuppurantes et iuſto tempore ſicceſcentes, quarum e numero et iſtae, quae iam ante febrem die octauo macularum forma viſae. Nihil inter haec alieni contigit, quam quod die decimo quarto palpebra ſuperior oculi dextri nonnihil intumeſceret, id quod vero inter aliquot dies impoſito ſacculo ex floribus Sambuci et camphora diſcuſſi. Variolis in facie exſiccatis ad purgans ex manna et ſale neutro per interualla repetendum tranſii. Licet vero plaga ſiniſtra inde a die viceſimo primo in fundo repleri videretur, prouentus tamen priſtinus puris continuauit, et labia late hiantia propius ad ſe inuicem accedere detrectarunt, ſimul lata excoriatio cutis vicinae facta cum doloroſo valde ſenſu, renouato praecipue ſub deligationem. Sic res perſtitit ad diem decimum Iunii h. e. 41. poſt inſitionem, quo metuens, ne vlcus habituale inde fieret, quum et in panniculum adipoſum penetraſſet, haud ſine periculo poſtea claudendum, corticem peruuianum in electuario praeſcripſi, quo ipſo per aliquot dies continuato tandem coaluit dextrum vulnus; alterum vero diu adhuc pus plorauit, donec et hoc corticis largioribus doſibus, quibus interpoſita Ialappae radix *o*), reuulſionis cauſa, et impoſito emplaſtro ſaturnino, nominatim defenſiuo rubro, ſanaretur. Sed cruſta vulneris nonniſi die 26. Auguſti decidit; poſt quod tempus integerrima et conſtantiſſima valetudine puella vſa eſt, corporisque virium et animi incremento notabili. Supereſt iam modo cicatrix in ſiniſtro brachio, figura et ambitu oliuae maioris.

Molimen ſuppuratorium inſigne in hac adfuiſſe merito agnoſcitur, quod rariori obſeruatione ſecundo iam inſitionis die puris in vulneribus praeſentia ſeſe declarauit. Cauſam vero huius moliminis nullam aliam quam relaxatam nimis corporis compagem oſtendo.

Sic

o) Cui ipſi, nec nitro, in curatione vlcerum vetuſtorum a Cl. ROWLEY (*Eſſay on the cure of ulcerated Legs*) explorata, plurimum meriti tribuerem, niſi iſte expreſſis verbis declaraſſet (*p. 11.*), ſe intemperato modo vitae generi addictis Ialappam praecepiſſe, et niſi in multis caſibus recenſitis nec huius radicis nec alius purgantis mentionem feciſſet.

Sic igitur huic opellae, quam partitim proferri eiusdem occaſio iuſſit, finem impono. Finiendi autem iam illam, ſequentes digniſſimi Candidati opportunitatem ſuppeditant, qui, omnia inſtitutionum medicarum ſtadia ſtrenue et laudabiliter emenſi, iam ad altiorem dignitatis gradum praemiaque laborum adſpirant. Vitae horum memorabiliora momenta agite, propriis Ipſorum verbis expoſita, perluſtremus.

I.

GEORGIVS PHILIPPVS LEHR

MOENO-FRANCOFVRTENSIS

Natus ſum Francofurti ad Moenum d. XXIV. Oct. MDCCLVI. parentibus optimis IOANNE GERHARDO LEHR, *mercatore Francofurtenſi, et* MARIA MAGDALENA *e gente* BEINIANA. *Praematuro fato ereptum adhuc puero patrem, ſummo animi dolore memini, cuius autem iacturae grauiſſimae ſenſum, praeter indefeſſam matris cariſſimae curam, plurium b. Patris amicorum ſtudia ita minuerunt, vt ſemel coeptas vitae ſtudiorumque rationes ſine vllo impedimento continuare, et ex inſtitutione virorum doctiſſimorum, quibus gaudet Gymnaſium patrium, omnes fructus capere liceret. Integro fere ſeptennio in his ſcholis transacto, tribus abhinc annis Georgiam Auguſtam petii, et, ne quid morari poſſit feliciores in arte medica progreſſus, primum philoſophiae literisque humanioribus me dedi. Quo conſilio praeter alios harum diſciplinarum magiſtros Cel.* FEDERVM *Logicam et Metaphyſicam, Cel.* KVLENKAMPIVM *Choëphoras Aeſchyli, Cel.* MEISTERVM *Matheſin puram et Ill.* HEYNIVM *Herodotum, explicantes audiui. Ipſius tandem artis medicae addiſcendae initio facto non tantum inſtitutione, ſed et priuatis conſiliis ſummorum illius artis arbitrorum ita adiutus ſum, vt non habeam, quem primo loco nominem, cuique me plurimum debere profitear. Hiſtoriam litterariam medicinae, Pathologiam, Materiam medicam, Semioticam, Therapiam tam generalem quam ſpecialem ex ore Ill.* BALDINGERI *hauſi, cuius quoque auſpiciis collegio clinico maximo cum fructu interfui. Materiam medicam, Botanicam, Pharmaceuticam, accuratioremque cognitionem*

de viribus medicamentorum tradidit ill. MVRRAY, *cuius collegio examinatorio et diſputatorio haud parum etiam profeci. Phyſiologiae, Anatomiae, artisque obſtetriciae, nec non medicinae forenſis magiſtrum habui ill.* WRISBERGIVM. *Quae tandem ad praecepta Therapiae ſpecialis, Chirurgiam manualem et medicam, doctrinam de oculorum et oſſium morbis et Diaeteticam pertinent, ex inſtitutione ill.* RICHTERI *haurire contigit. Quibus omnibus acceſſerunt praelectiones virorum celeberr.* GMELINI *in Chemiam theoreticam et experimentalem,* BLVMENBACHII *in Pathologiam cum Phyſiologia iunctam, Oſteologiam et Hiſtoriam naturalem, et* BECKMANNI *in Technologiam.*

Haud ſine votis et deſiderio Candidatum praenobiliſſimum dimitto, qui per integrum fere tempus, quo apud nos moram traxit, hoſpite me vſus eſt, et quem, quo diutius eum noui, tanto ardentius, non ob doctrinae modo copiam egregiam, ſed candidam animam et emollitos litteris et exemplo mores, diligere coepi. Operam vero non iis modo pro virili dedit, quae medicum formant, ſed quae elegantiorem medicum formant. Rebus in examine ex ſpe geſtis facile impetrauit veniam in cathedra vires periclitandi, vbi die 6. Septembris, poſt lectam de *conuulſionibus ſub grauiditatem partum et puerperium incidentibus* commentatiunculam, de *Olea europaea* ſcite et alacriter diſputauit.

II.

THEODORVS FRIDERICVS TRENDELENBVRG

LVBECENSIS.

Lubecae genitus ſum d. 3. menſis Octobris anni 1755. patre ſumma pietate colendo CHRISTIANO FRIDERICO TRENDELENBVRG *Medicinae doctore, in vrbe patria practico; matre optima* SOPHIA DOROTHEA *e gente* SCHVMACHERIANA. *Ab his optimis parentibus, quos inter viuos et incolumes adhuc eſſe, valde laetor, in tenera ſtatim aetate mea priuatis praeceptoribus cura commiſſa fuit, vt religionis et linguarum fundamentis me inſtruerent. Deinde in Gymnaſio, quod Lubecae floret, vt litteris elegantioribus imbuerer, multi viri doctiſſimi mi-*

hique ſemper cariſſimi omni ſolertia ſtuduerunt; inter quos praecipue Cll. OVERBECKII, GESNERI, BEHNII, SCHNOBELII, MINVSII, *fideli inſtitutione vſus ſum. Litteris ergo humanioribus imbutus et ad altiora ſtudia praeparatus 1775. Kiloniam me contuli et a Cel.* CHRISTIANI, *tunc temporis faſces academicos tenente, in numerum ciuium receptus, illius praelectiones logicas et metaphyſicas itemque in hiſtoriam vniuerſalem maximo cum fructu frequentaui. Matheſin vero puram ex cel.* LIVNGBERGII *et artium liberaliorum ampliorem inſtitutionem ex cel.* HIRSCHFELDII *ore hauſi. Audiui quoque inſigni voluptate, doctrinae excellentia maxime conſpicuos medicos,* ACKERMANNVM *in Oſteologicis Anatomicis et Phyſicis,* STRVVIVM *vero in botanicis. Ita integro anno praeterlapſo academiam Kilonienſem cum hac celebri Muſarum ſede commutaui, et conſultiſſ.* MEISTERO, *Magnifico tum Prorectore, ciuium academicorum numero adſcriptus ſum. Contigit mihi hic ea felicitas, vt ex doctiſſimorum et clariſſimorum virorum inſtitutione, diſcendi eſſet optima mihi occaſio. Praeceptores enim et fautores, quorum egregia in me merita et quantum illis debeam laudibus ſatis efferre nequeo, optimi mihi fuerunt duces tam in theoreticis quam practicis. Summo enim cum emolumento audiui cel.* BALDINGERVM *in Pathologia generali et ſpeciali, Materia medica, Semiotica, in pharmaceuticis, in Therapia generali et ſpeciali, methodo concinnandi formulas et proxi clinica; cel.* MVRRAYVM *in re herbaria, in praelectionibus de morbis infantum et de viribus medicamentorum, denique in Exercitationibus examinatorio-diſputatoriis; cel.* WRISBERGIVM *in anatomicis, phyſiologicis, in arte cadauera diſſecandi, arte obſtetritia et medicina forenſi; cel.* RICHTERVM *in Chirurgia tam manuali quam medica, in praelectionibus de morbis oſſium et vitiis oculorum, et in Therapia ſpeciali; cel.* GMELINVM *in Chemicis, cel.* BLVMENBACHIVM *in Hiſtoria naturali et Pathologia generali, cel.* STROMEYERVM *in Therapia generali et arte conſcribendi formulas; cel.* KAESTNERVM *in Matheſi pura et applicata; cel.* BECKMANNVM *in phyſicis.*

Habet, quo laetetur Parens praenobiliſſimi Candidati, felici artis exercitio inter medicos Lubecenſes celebratiſſimus, quod filium recipiat, eadem academia, qua Ipſe, bonis litteris imbutum eodemque ſacro loco,

ho-

honores medicos capeſſentem. Sed iuſtior adhuc Illi gratulandi cauſſa eſt, quod filium Illi reddimus, eruditionis vitaeque intemeratae laude commendatiſſimum. Examen iam ſuſtinuit ineunte anno, in quo promte apteque ad propoſitas quaeſtiones reſpondit. Quod ſuperfuit temporis, inter alia vtilia negotia, elaborandae diſputationi inſumſit, qua ipſa pietatis in patrem exſtare voluit hoc graue documentum, quod telam ab Eodem inceptam continuans, vindicem paternae ſagacitatis ageret. Tuitus ſcilicet ſtrenue d. 16. Septembris Diſſertationem *de ſterni coſtarumque in reſpiratione vera genuinaque motus ratione* eſt, praemiſſa breui, de *vitandis quae facillime in medicina mechanica committuntur erroribus*, praelectione.

III.

CAROLVS HENRICVS WERTMüLLER

STOCKHOLMIENSIS.

Primam lucem Stockholmiae die 6. Iulii anni 1752. aſpexi, patre Medico Regio IOANNE VLRICO WERTMüLLER, *et matre* MARIANA RAVENS, *quos adhuc in viuis eſſe impenſe gaudeo. Vt primum tenellae paſſa eſt aetatis ratio, parentes optimi priuatae inſtitutioni ſcitorum doctorum me tradiderunt, litterarum elementis imbuendum; donec anno 1770. m. Ianuario Vpſaliam petere mihi liceret, vbi a generoſiſſimo Profeſſore* MELANDERHIELM, *rebus academicis tum praeſidente, inter ciues academicos receptus ſum. Curam ſtudiorum meorum priuatam tum maxime geſſit b. Prof.* FROSTERVS. *Heic per quatuor continuos annos variis cel. Profeſſorum tam ſcholis medicis quam aliis interfui. Perill. ſcil. Archiatri et Equitis* A LINNÉ, *patriae orbique iam erepti, in demonſtrationibus botanicis, et praelectionibus de Materia medica et de Diaeta, maximo cum fructu auditor fui. Ab ore eiusdem quoque pependi, hiſtoriam naturalem ſub feriis tempore aeſtiuo in fundo ſuo Hammarby docentis, vbi iam hora quarta matutina in Muſeo apparuit et lectiones, paucis modo ſpatiis intercedentibus, vsque ad veſperam quotidie continuauit, ita vt diuerſa et innumerabilia fere naturae producta partim a ſe ipſo collecta, partim ex omnibus terrarum locis ſibi miſſa, non minore iucunditate, quam qua ſumma pollebat rerum peritia demonſtra-*

ret.

ret. Praeter alia fauoris documenta multas mihi conceſſit plantas exoticas et rariores, quarum chartae iam agglutinatarum nomina propria adſcripſit manu. Filius *magni viri, cl. Profeſſor* A LINNE', *fundamenta et terminologiam Botanices me docuit. Praelectiones deinde cel.* SIDRE'N *tam pathologicas quam practicas audiui, nec non demonſtrationibus in theatro anatomico, atque clinico, et ſub eius auſpiciis in noſocomio Vpſalienſi pluribus operationibus chirurgicis ibi inſtitutis, interfui. Varia cel. Prof. et Equ.* BERGMANI *frequentaui collegia, chemiam ſcilicet opificiariam, halurgicam, et metallurgicam, nec non Mineralogiam et Pharmaciam, vt et collegium de corporibus inflammabilibus. Experimenta ad omnes has doctrinas pertinentia, illo dirigente, in laboratorio chemico repetii. Ex praelectionibus praeterea generoſiſſ. Equit.* IHRE *in T. Liuii Rom. hiſtoriam multum profeci. In Phyſica autem cel.* DVRAEO *duce vſus ſum, et, in ſtilo latino, meritiſſimo iam ſene cel.* EKERMAN. *A. 1771. more apud nos recepto, examen in articulis doctrinae fidei apud vener.* KINMARK *ſubii, eodemque anno cel.* RISELL *profectus meos in iure publico Suecano probaui. Anno* 1773. *indolem fontis acidularis in pago Dannemark, milliare circiter Vpſalia diſtantis, explorare aggreſſus ſum, qui hactenus non ſatis examinatus, plures ſanauerat morbos; vnde diſſertatio*, de fonte acidulari Dannemarkenſi *enata, quam ſub praeſidio cel.* BERGMANI *defendi. Inde Stockholmiam redux eadem tractare perrexi ſtudia, et praecipue in partes chemicas et pharmaceuticas incubui, Vpſaliam ſubinde, quamuis breuioribus ad id ſumtis temporis ſpatiis, reuiſere non negligens. Menſe Maii a.* 1778. *patriae finibus tantisper relictis, maritimo itinere primum Lubecam petii, deinde ad celebres Germaniae fontes Pyrmontanos, et Haſſiae Geismarienſes diuertens, vt in ipſo loco partes conſtituentes harum acidularum curatius cognoſcerem, Gottingam m. Auguſto veni, a celeberrimorum quibus hae Athenae clarent virorum doctrinae ſuppetias petiturus. Hic poſtquam a Magnifico Academiae tunc temporis Prorectore ſumme vener.* KVLENKAMP *iura academica conſecutus eſſem, praecepta Semiotices et Therapiae a cel.* BALDINGERO *hauſi, collegium quoque clinicum ſub auſpiciis eiusdem cel. viri frequentaui; Botanices, Materiae medicae, morborumque infantum explicationem a cel.* MVRRAY *accepi; qui et, vt ſingularis fauoris eius alia taceam teſtimonia, pluribus me ſpeciminibus plantarum rariorum ditauit, et cui non ſine maxima vtilitate in excurſionibus bo-*

tan.

tan. frequentiſſime me comitem adiunxi. Cel. WRISBERGII *fautoris ſumme colendi, praelectiones anatomicas et inſtitutiones artis obſtetriciae, maximo cum fructu audiui, quo duce etiam noſocomium obſtetricium frequentaui. Cel.* RICHTER *in Therapia ſpeciali, Chirurgia medica et manuali ac doctrina de morbis oſſium, praeceptorem peritiſſimum et fauentiſſimum habui. Pathologiae generalis et ſpecialis praecepta exper.* STROMEYER *mihi tradidit.*

Reuocat mihi optimus Candidatus de vita ſua narratione gratiſſimam vitae meae partem in memoriam, vtqui eadem mecum vrbe natus, eidem litterarum vniuerſitati prima ſtudiorum fundamenta debet, immo communem Praeceptorem, coelitibus iam adſcriptum, LINNAEVM, veneratur. Poſt b. AVRIVILLIVM, cel. NOREN, et *me ipſum*, Suecorum ille quartus eſt, qui Doctoris medici gradum in hac noſtra academia ambierunt, quem in eum conferre et meritiſſimi parentis eius cauſa, cui bene cupere non vnum vinculum iubet, et Candidati noſtri doctiſſimi, acceptiſſimum mihi eſt. Etenim is, vt mentis integritate diſcendique auiditate nemini ſecundum ſe eſſe paſſus eſt, ita et in examine et in cathedra tam egregios in arte noſtra profectus demonſtrauit, vt deſiderio eius ſummis honoribus potiundi lubentiſſime annuerimus. Habita, de *principio inflammabili, eiusdem proprietatibus nec non cum acidis combinatione*, lectione curſoria, diſſertationem *de Catechu* d. II. Septembris publicae cenſurae ſubiecit.

IV.

IO. FRIDER. ADOLPHVS BECKER

LIPPIACVS.

Natus ſum Barndorſii in Comitatu Lippe-Detmoldt anno huius Saeculi LV, patre IOANNE HENRICO BECKER, *Pharmocopaeo, iam dudum morte mihi erepto, matre* AMALIA CHARLOTTA *e ſtirpe* LORENTZIANA. *Poſt patris optimi obitum prouidentia diuina nactus ſum vitricum* ANDREAM BECKER, *Chirurgum, paterno amore ita me proſequen-*

ſequentem, vt ne minimo quidem gradu defectum ſentiam patris germani. Miſerunt me parentes optimi, quam primum aetas permitteret, ad Gymnaſium, quod eſt Lemgouiae optime inſtructum, ibique viro doctiſſimo IVSTO CONRADO MENSCHING, *Gymnaſii Rectori, nec non* IOANNI FRIEDERICO SASSE, *tunc temporis Conrectori, nunc ad aedem St. Mariae Paſtori, in linguis Latina, Graeca, Gallica, in Logica, Matheſi, Hiſtoria, Geographia, et in linguae vernaculae ſtylo cultiori me erudiendum tradiderunt. In lingua Anglica poſtea annis academicis inſtructione vſus ſum cl.* GLANDORF, *bibliothecae Goettingenſis Secretarii. Linguarum, aliarumque ſcientiarum, quibus opus eſt, cognitione praeparatus, artis pharmaceuticae addiſcendae cauſſa curae* IOACHIMI GOTTLIEB FIEDLERI, *Pharmacopaei Caſſellani peritiſſimi commiſſus ſum, et ſub huius viri manuductione per quatuor annos theoretice et practicae Pharmaciae operam dedi. Elapſo deſtinato Pharmaciae addiſcendae tempore, ad* Georgiam *denique me contuli* Auguſtam, *vbi, viro conſultiſſimo et illuſtri* GEORGIO FRIEDERICO MEISTER *academiae faſces tenente, in ciuium academicorum numerum ſum receptus. In hac florentiſſima muſarum ſede inſtructionibus vſus ſum praeceptorum, quorum in aeternum ſacra mihi erit memoria. In Logica et Metaphyſica nimirum ill.* FEDERVM; *in Therapia generali et ſpeciali, Pathologia vtraque, Semiotica, Materia medica, Hiſtoria medicinae litteraria, exercitationibus clinicis, quibus per ſesqui annum fere ſub fideli manuductione interfui, ill.* BALDINGERVM; *in Botanica, Materia medica, atque vtiliſſimis exercitiis examinatorio-diſputatoriis, ill.* MVRRAY; *in vniuerſa Anatomia, Phyſiologia, Medicina forenſi, arte Obſtetricia tam theoretica, quam practica ill.* WRISBERGIVM; *in Chirurgia medica et manuali, in priuatiſſimo collegio ſuper oculorum morbis, in Therapia ſpeciali ill.* RICHTERVM; *Oſteologia, Pathologia vtraque, Hiſtoria naturali cel.* BLVMENBACHIVM; *in Therapia generali cel.* STROMEYERVM; *in Phyſica, Matheſi pura et Chemia b.* ERXLEBENIVM; *in interpretatione quorumdam poëtarum Graecorum Ill.* HEYNE *et ill.* KVLENKAMP, *praeceptores veneror ſumme deuenerandos.*

Non fefellit Candidatus doctiſſimus augurium, quod ex indefeſſa eius in recitationibus noſtris audiendis et vario exercitationum genere, quod heic ſuppetit, ſuum in vſum vertendo, ſedulitate cepimus, ſed

vtroque ſpecimine confirmauit. Nouiſſimo iſto, quo in cathedra die 16. Septembris poſt meridiem perfunctus eſt, *Specimen ſiſtens experimenta circa mutationem colorum vegetabilium a corporibus ſalinis cum corollariis* cum applauſu defendit, poſtquam de *Camphorae viribus et ſolutione pro vſu medico* curſorie egiſſet.

Omnibus itaque a praenobiliſſimis Candidatis legitime et ad vota noſtra praeſtitis, nihil prohibet, quo minus Eosdem ad honores exoptatos admittamus. Et hosce quidem non mediocri decore ipſe ille dies locusque, quibus illos impertire mihi contingit, augebunt. Vt vero et Vos, *Magnifice academiae Prorector, illuſtriſſimi S. R. I. Comites, Profeſſores grauiſſimi, Ciues generoſiſſimi et praenobiliſſimi*, et *Hoſpites omnium ordinum honoratiſſimi*, beneuola et frequenti Veſtra praeſentia hanc panegyrin ornare haud grauemini, obſeruanter et humaniſſime meo ordinisque mei nomine rogo. P. P. in academia Georgia Auguſta die 16. Septembris A. R. S. 1779.

(L. S.)